

Univerzita Palackého v Olomouci

Filosofická fakulta

Katedra sociologie, andragogiky a kulturní antropologie

SOCIÁLNÍ PRÁCE NA ÚROVNI OBCE II. STUPNĚ

Social work at the level of municipality of the second degree

Bakalářská práce

Autor práce: Kateřina Friedelová

Vedoucí práce: Mgr. Jan Kalenda, Ph.D.

Olomouc 2014

Autorské prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a uvedla v ní veškerou literaturu a všechny zdroje, ze kterých jsem čerpala.

V Buchlovicích, dne 27. 3. 2014

.....
Kateřina Friedelová

Poděkování

Děkuji Mgr. Janu Kalendovi, Ph.D. vedoucímu bakalářské práce, za konzultace a odborné vedení při zpracování této závěrečné práce.

Za vstřícnost a trpělivost děkuji své kamarádce, sociální pracovníci na obecním úřadu II. stupně a v neposlední řadě děkuji své rodině za nesmírnou podporu nejen během psaní této práce, ale během celého mého studia.

Obsah

Úvod	5
TEORETICKÁ ČÁST.....	7
1 Sociální práce.....	7
1.1. Sociální práce jako praktická činnost	7
1.2. Sociální práce jako nástroj sociální politiky	8
1.3. Definice sociální práce českými autory	8
2 Sociální pracovník a klient sociální práce.....	10
2.1. Vymezení pojmu sociální pracovník	10
2.2. Vymezení pojmu klient sociální práce.....	11
2.3. Metody sociální práce	12
3 Normativní ukotvení sociální práce na obci II. stupně	13
3.1. Rozdělení obcí	13
3.2. Pomoc v hmotné nouzi	14
3.3. Vybrané paragrafy zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi v aktuálním a původním znění	15
3.4. Jednotný informační systém práce a sociálních věcí	17
3.5. Standardizovaný záznam sociálního pracovníka	17
4 Důvodová zpráva.....	21
4.1. Důvodová zpráva k novele zákonů 2011	21
PRAKTICKÁ ČÁST	24
5 Situace na obci před novelou zákonů 2011 a po jejím nabytí	24
6 Cíl práce, metoda sběru dat, výběr vzorku spisové dokumentace klientů 26	
6.1. Obsahová analýza dokumentů z období č. 1.....	27
6.2. Obsahová analýza dokumentů z období č. 2.....	30
7 Zařazení klienta do cílové skupiny	31
7.1. Zařazení klienta do cílové skupiny v Záznamu z osobního jednání	31
7.2. Zařazení klienta do cílové skupiny v Standardizovaném záznamu	32
7.3. Zařazení klienta do cílové skupiny: shrnutí	34
8 Iniciátor setkání.....	35
8.1. Iniciátor setkání v Záznamu z osobního jednání	35

8.2.	Iniciátor setkání v Standardizovaném záznamu.....	36
8.3.	Iniciátor setkání: shrnutí	37
9	Metody přímé práce s klientem.....	38
9.1.	Metody přímé práce s klientem v Záznamu z osobního jednání	38
9.2.	Metody přímé práce s klientem ve Standardizovaném záznamu.....	40
9.3.	Metody přímé práce s klientem: shrnutí	44
10	Četnost setkání.....	46
10.1.	Četnost setkání s klientem v Záznamu z osobního jednání a ve Standardizovaném záznamu.....	46
10.2.	Četnost setkání s klientem: shrnutí	46
11	Celkové shrnutí.....	47
12	Závěr.....	48
	Seznam použitých zdrojů	50
	Seznam příloh.....	53

Úvod

Na úvod bych se ráda zmínila o tom, proč jsem si vybrala toto téma. Před svým současným studiem na vysoké škole jsem nikdy nepracovala v oblasti sociální práce. Teprve až v rámci povinného absolvování praxe jsem měla možnost nahlédnout do sociální práce jako praktické činnosti. První praxi jsem absolvovala u sociální pracovnice na obci II. stupně v první polovině roku 2012 v době, kdy novela zákonů 2011 čerstvě zasahovala do organizace sociální práce na obci a kdy se kompetence a náplň práce sociálního pracovníka stále ještě vyjasňovala. Veškeré dění mě natolik zaujalo, že toto téma pro bakalářskou práci bylo pro mne přirozenou volbou. Informace a data v praktické části se tedy vztahují výhradně k zmíněné nejmenované obci II. stupně.

Cílem předložené bakalářské práce je zjistit, jak zákon č. 366/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony (dále jen novela zákonů 2011), jenž nabyl účinnosti dne 1. 1. 2012, zasáhl do sociální práce na úrovni pověřeného obecního úřadu neboli obci II. stupně, konkrétně jak se změna projevila ve složení klientely a v přímé sociální práci s klientem.

V teoretické části se zmíním o sociální práci obecně a o pojmech sociální pracovník a klient. Následně se budu věnovat normativnímu ukotvení sociální práce na obci s pověřenou působností. V této souvislosti upozorním na změny některých paragrafů zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o pomoci v hmotné nouzi), které vymezují sociální práci na obci II. stupně. Důležitým pojmem bude „Standardizovaný záznam sociálního pracovníka“, z jehož vzoru pak budu vycházet v praktické části své práce. V závěru teoretické části se budu věnovat důvodové zprávě k novele zákonů 2011, tedy tomu, z jakého důvodu se ke změnám přistoupilo, k čemu měly změny zákonů vést zejména v souvislosti se sociální prací na úrovni pověřeného obecního úřadu.

V praktické části budu nejprve hledat v databázi sociálního pracovníka ty klienty, kteří byli klienty sociální práce jak před novelou zákonů 2011, tak i po jejím nabytí. U každého vybraného klienta tak budu mít k dispozici dva typy spisové dokumentace - jeden typ z období, kdy novela zákonů 2011 nebyla v působnosti a druhý z období jejího působení. V obou typech dokumentace budu metodou obsahové analýzy hledat informace o tom, s jakým problémem klient v daném období přicházel, kdo inicioval setkání, četnost návštěv a jaké byly použity metody přímé sociální práce s klientem. Pro identifikaci problému potažmo zařazení klienta do cílové skupiny a pro identifikaci metod budu vycházet ze vzoru Standardizovaného záznamu sociálního pracovníka. Získaná data pak budu vztahovat k té části důvodového záměru novely zákonů 2011, která se týkala obcí s pověřenou působností.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Sociální práce

V této kapitole se pokusím stručně přiblížit, co si můžeme pod pojmem „sociální práce“ v obecné rovině představit, jak vypadala sociální práce ve svých počátcích a jakou podobu má v současnosti, její spojení se sociální politikou a uvedu příklady toho, jak je definována některými autory odborných publikací.

1.1. Sociální práce jako praktická činnost

Sociální práce jako praktická činnost byla ve své nejranější podobě doménou dobrovolníků, různých dobročinných organizací a především církevní charitativní činnosti. Vycházela z altruismu, jehož podstatou je nesobeckost, nezištný zájem a láska k lidem. [Klimentová 2001 a: 25]

S vývojem sociální práce je spojováno mnoho jmen osobností, jež se bezesporu zasloužily i o to, že se sociální práce stala uznávanou praktickou profesí. V souvislosti se sociální prací jako praktickou činností si dovoluji zmínit Marii Krakešovou, která žila v letech 1898–1979. Její přínos do této oblasti byl významný zejména v tom, že své teorie sociální práce vyvozovala z praxe, ze skutečných kazuistik práce s klienty, a následně byly tyto teorie opět v praxi ověřovány [Klimentová 2001 a: 67]. Přístup Marie Krakešové se může jevit jako potvrzením toho, že sociální práce je především ve své první linii praktickou činností.

V současné době je sociální práce uznávána nejen jako praktická činnost profesionálů, ale i jako etablovaná společenskovední disciplína, která má svoje teorie a metody, svůj etický kodex a formální způsob výuky. I když se i nadále sociální práce vyvíjí v závislosti na změnách ve společnosti, které s sebou přináší nové problémy, anebo problémy známé nabývají nového významu, zachovává si podstatu sociální práce, a sice snahu pomáhat lidem, kterým nejrůznější překážky brání žít „normální“ život. [Řezníček 1994: 17]

1.2. Sociální práce jako nástroj sociální politiky

Sociální práce je jedním z nástrojů sociální politiky našeho státu. Nástrojem je míněn prostředek (předmět), jímž sociální subjekt (především stát) působí na sociální objekt. Objektem jsou obyvatelé na daném území a předmětem je sociální ochrana obyvatelstva v nezbytném, společensky uznávaném rozsahu, která se uskutečňuje právě prostřednictvím sociální práce. V podstatě jde o to zachovat, uspokojit nebo změnit především podmínky práce a života obyvatel a také pomoci lidem zmírnit nebo odstranit příčiny, následky a průvodní jevy událostí v jejich životě, které neumí zvládat vlastními silami. [Matoušek 2001: 155-174]

Stát prostřednictvím sociální práce, jakožto nástroje, transferuje zdroje k potřebným lidem (např. ke starým lidem, k nezaměstnaným, k dětem apod.). Touto cestou se snaží kompenzovat defekty tržního hospodářství, které mají nepříznivý dopad na určité skupiny obyvatel. [Matoušek 2003: 25]

„Sociální ochrana obyvatelstva“ je společensky uznávaná hodnota a jako taková je chráněna normami. Jak jsem již uvedla, stát využívá sociální práci k tomu, aby o tuto hodnotu pečoval. Z toho vyplývá, že výkon sociální práce má svoje ukotvení v zákonech, které prochází změnami a v ideálním případě se mění v závislosti na měnících se potřebách obyvatelstva.

1.3. Definice sociální práce českými autory

Sociální práce prozatím nebyla definována zákonnou normou ČR. Existuje tak mnoho různých definic autorů odborných publikací týkajících se sociální práce, které se ale shodují v tom, že: „...sociální práce je vědecky fundovanou odbornou disciplínou, která speciálními metodami zajišťuje provádění péče o člověka na profesionálním základě.“ [Klimentová 2001 a: 10]. Jako příklad následně uvádím tři definice sociální práce od uznávaných současných českých autorů.

Podle Oldřicha Matouška (nar. 1947), jehož odborná výzkumná, literární a praktická činnost (zaměřená především na děti, rizikovou mládež a rodinu)

významně obohatila metodologii sociální práce, je cílem sociální práce: „...odhalování, vysvětlování, zmírňování, a řešení sociálních problémů (chudoby, zanedbávání výchovy dětí, diskriminace určitých skupin, delikvence mládeže, nezaměstnanost aj.).“ [Matoušek 2003: 213]. Definici lze vnímat ve smyslu toho, co jsem již zmínila v kapitole Sociální práce jako praktická činnost, a sice, že sociální práce v sobě spojuje teorie, metody i praktickou činnost.

Pavel Navrátil (nar. 1969), který se dlouhodobě zabývá teoriemi a metodami sociální práce (především problematikou sociálního vyloučení etnických menšin a posuzováním životní situace klientů sociální práce), ve své definici sociální práce používá termín „sociální fungování“, cituji: „*Cílem sociální práce je podpora fungování klienta v situaci, kde je taková potřeba buď skupinově, nebo individuálně vnímána a vyjádřena. Sociální práce se profesionálně zabývá lidskými vztahy v souvislosti s výkonem sociálních rolí (sociální fungování).*“ Termín vyjadřuje vzájemnou interakci mezi schopností člověka řešit své životní situace a mezi tlaky, které na člověka vyvíjí jeho sociálního okolí, mezi nimiž by měla v ideálním případě panovat rovnováha. Pokud je rovnováha narušena buď z důvodu nedostatku dovedností na straně klienta, anebo z důvodu nepřiměřeného tlaku na klienta sociálním okolím, nastává problém, do něhož sociální pracovník může v rámci svých kompetencí intervenovat. [Navrátil 2001: 10-12]

Třetí definice pochází z publikace Ivana Úlehly (nar. 1951), psychologa, konzultanta, lektora a supervizora pro systemickou zkušenost: „*Posláním sociální práce, podle mého názoru, je vést dialog mezi tím, co chce společnost ve svých normách a tím, co si přeje klient. Obecný cíl sociální práce je v soustavné koordinaci změn na straně norem i na straně klientových způsobů.*“ [Úlehla 1996: 19]. Tuto definici uvádím v souvislosti s předchozí kapitolou Sociální práce jako nástroj sociální politiky, protože ji lze chápat jako vyjádření skutečnosti, že sociální práce je nástrojem sociální politiky státu, kterým společnost působí na chování klienta, ale také ze své pozice zpětně působí na normy společnosti.

2 Sociální pracovník a klient sociální práce

Na poli sociální práce se setkává sociální pracovník a klient sociální práce. Sociální pracovník zde díky své volbě profese vystupuje jako ten, který má přání pomáhat a klient přichází za sociálním pracovníkem jako ten, který má přání nalézt pomoc. [Úlehla 1996: 10]

Mezi klientem a sociálním pracovníkem probíhá spolupráce, která v závislosti na charakteru problému může být krátkodobá (např. finanční výpomoc, vyřizování žádosti apod.) nebo dlouhodobá, kdy jde o změnu v chování nebo myšlení klienta. Předpokladem pro úspěch v dlouhodobé spolupráci je vztah sociálního pracovníka a klienta založený na důvěře. [Matoušek 2003: 35]

2.1. Vymezení pojmu sociální pracovník

„Sociální pracovník se pohybuje v rámci práv a povinností definovaných právním systémem, zaměstnavatelem a profesními standardy.“ [Matoušek 2003: 44]. Řídí se etickými zásadami, které obsahuje Etický kodex sociálních pracovníků. Ty jsou vztaženy nejen ke klientům, ale i k zaměstnavatelům, ke kolegům, k povolání sociálního pracovníka, k jeho odbornosti a ke společnosti vůbec. Etické zásady především zavazují sociálního pracovníka, aby neublížoval klientovi, aby pomoc nebyla urážlivá, degradující apod. [Gulová 2011: 39]

Hlavním cílem práce sociálního pracovníka je naučit klienta řešit své problémy samostatně za pomoci svých vlastních zdrojů [Klimentová 2001 b: 60]. K tomu úkolu využívá sociální pracovník svých odborných znalostí, dovedností, kompetencí a osobních schopností (například empatie). Navíc se umí orientovat ve složitém systému sociálních služeb, ve stále se měnících zákonech, které se týkají sociální práce a umí komunikovat a spolupracovat s různými odborníky (např. psycholog, lékař, právník...). Jednoduše řečeno, sociální pracovník disponuje prostředky, které se naopak klientovi z nejrůznějších důvodů nedostávají a snaží se je využívat v klientův prospěch. Sociální pracovník ale může uplatňovat i kontrolní pravomoc, zejména pokud se případ dotýká zájmu dětí a dospívajících.

Sociální pracovník přistupuje ke klientovi individuálně s ohledem na jedinečnost jeho osobnosti, jeho schopností a situaci, ve které se klient momentálně nachází. To vyžaduje, aby sociální pracovník vedle svých odborných znalostí navíc disponoval výše zmíněnými osobními schopnostmi, kam kromě empatie dále patří například samostatné rozhodování či nepředpojatost. V neposlední řadě by měl sociální pracovník vyhledávat nové informace a rozšiřovat si odbornost, které ho mohou vyvarovat před sklouznutím do stereotypů a pomoci mu být kreativnějším.

Kompetence sociálního pracovníka jsou ukotveny v § 109 *zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů* (dále jen zákon o sociálních službách). Paragraf stanovuje, že sociální pracovník kromě jiného vykonává sociální šetření, zabezpečuje sociální agendy, provádí depistážní činnost, poskytuje sociální poradenství a zajišťuje potřeby obyvatel obcí.

2.2. Vymezení pojmu klient sociální práce

V sociální práci je klientem ten, kdož užívá služeb sociálního pracovníka. Klient, jako každý jiný člověk, je v první řadě za svůj život zodpovědný sám. Měl by být rovnocenným partnerem sociálního pracovníka, který má právo rozhodovat se a jeho rozhodnutí by mělo být ze strany sociálního pracovníka respektováno. I mezi klienty existují však výjimky, kdy rozhodnutí je přeneseno z klienta na sociálního pracovníka, týká-li se to například klientů s duševním onemocněním. [Mahrová 2008: 27]

Další výjimku tvoří klienti takzvaně nedobrovolní, kteří služeb sociálního pracovníka užívat musí z důvodu, že by jim jinak hrozila sankce. K těmto klientům musí sociální pracovník přistupovat jako učitel nebo vychovatel, protože to normy společnosti vyžadují.

Klientem sociální práce nebývá pouze jedinec, ale i rodina, skupina nebo komunita. Blíže se zde zmíním pouze o sociální práci s rodinou, protože ta bývá klientem sociální práce v rámci problémů, které ohrožují děti i dospívající, nebo ohrožují jejich výchovu. Cílem sociální práce v rodině je tedy předcházet, zmírňovat

nebo eliminovat příčiny ohrožení dítěte. K tomu slouží soubor opatření sociálně-právní ochrany dětí a mládeže. Snahou sociální práce je přispět ke kvalitativním změnám v rodině, aby rodinné prostředí bylo pro děti přínosem, aby se pokud možno rodina zachovala. [Gulová 2011: 60]

Na poli sociální práce s rodinou se lze setkat s výše zmíněným nedobrovolným klientem, kterým může být některý z členů rodiny včetně dítěte.

Právem klienta je nesdělovat své jméno a další osobní údaje. Pokud klient právo využije, stává se klientem anonymním. Sociální pracovník by měl tento fakt respektovat a zjišťovat jen údaje, které jsou potřebné v rámci zakázky klienta.

Problémy klientů jsou různorodé povahy. Mnohdy problém nebývá jeden, ale bývá to spíše soubor přidružujících se problémů, například: Klient ztratí zaměstnání, sníží se mu příjem finančních prostředků, hůře se mu uhrazují náklady na bydlení, na chod domácnosti, na základní životní potřeby. Zadlužuje se, protože neumí hospodařit s nižším příjmem a dostává se do finanční pasti. Následně mu hrozí ztráta bydlení až sociální vyloučení. V takovýchto případech se nejedná o jednorázovou zakázku, ale klient přichází opakovaně a za pomoci sociálního pracovníka se snaží postupně řešit jednotlivé dílčí úkoly podle jejich akutní povahy a klient se tak stává dlouhodobým klientem sociální práce.

2.3. Metody sociální práce

Při práci s klientem sociální pracovník užívá postupy neboli metody sociální práce, které jsou zaměřené především na klienta, na jeho aktuální situaci a na jeho vztahy [Matoušek 2003: 13]. Více o těchto metodách pojednávám v kapitole „Standardizovaný záznam sociálního pracovníka“.

3 Normativní ukotvení sociální práce na obci II. stupně

Sociální práce jako taková má svoje ukotvení v zákonech. Sociální práce na obci II. stupně je stanovena především ve výše jmenovaných zákonech, v zákoně o pomoci v hmotné nouzi a v zákoně o sociálních službách. Ke dni 1. 1. 2012 došlo k jejich změně výše jmenovanou novelou zákonů 2011. Sociální práce na obci II. stupně tak přestala podléhat správnímu řízení, to znamená, že sociální pracovník z této obce již nevydává žádné správní rozhodnutí a je mu doporučeno, aby svoji činnost vykonával převážně v přirozeném prostředí klientů [Kolářová 2012: 9].

V následujících pasážích srovnávám původní a aktuální znění vybraných paragrafů zákona o pomoci v hmotné nouzi, které bezprostředně zasáhly do výkonu sociální práce na obci II. stupně. V souvislosti se změnami se zmíním o Jednotném informačním systému (počítačový program) a o Standardizovaném záznamu sociálního pracovníka, z kterého budu čerpat v praktické části své bakalářské práce.

Nejdříve bych ale ráda objasnila pojem „obec II. stupně“, který vychází z rozdělení obcí a pojem „pomoc v hmotné nouzi“.

3.1. Rozdělení obcí

§ 61 zákona č.128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů definuje tři typy obcí podle toho, v jakém rozsahu vykonává státní správu. Jedná se o obec I., II., a III. stupně. Všechny typy obcí spravují své záležitosti samostatně, mají tzv. samostatnou působnost (např. nakládání s vlastním obecním majetkem). Každá obec navíc vykonává již zmíněnou státní správu v tzv. přenesené působnosti a to znamená, že stát obci zákonem ukládá plnění určitých povinností (např. realizace sociální práce). Tuto přenesenou působnost vykonává obec I. stupně v základním rozsahu, obec II. stupně v rozsahu pověřeného obecního úřadu a obec III. stupně v rozsahu obecního úřadu s rozšířenou působností.

V oblasti sociální práce je rozsah výkonu státní správy v přenesené působnosti vymezen kromě jiného i v zákoně o pomoci v hmotné nouzi.

3.2. Pomoc v hmotné nouzi¹

Systém pomoci v hmotné nouzi je opatření, kterým Česká republika bojuje proti sociálnímu vyloučení a je to poslední stupeň sociální ochrany před propadem velkých skupin občanů do chudoby. Zaměřuje se na osoby s nedostatečnými příjmy. Motivuje je k tomu, aby byly aktivní a vlastním přičiněním si zabezpečily prostředky k uspokojení základních životních potřeb, vycházejí z předpokladu, že každá osoba, která pracuje, se musí mít lépe než ta, která nepracuje.

Systém pomoci v hmotné nouzi je upraven zákonem o pomoci v hmotné nouzi a dalšími právními předpisy, zejména *zákonem č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů* a *vyhláškou č. 389/2011 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o pomoci v hmotné nouzi*.

Osobou v hmotné nouzi je tedy osoba či rodina, která nemá dostatečné příjmy a její celkové sociální a majetkové poměry nedovolují uspokojení základních životních potřeb na úrovni ještě přijatelné pro společnost a současně si tyto příjmy nemůže z objektivních důvodů zvýšit a vyřešit tak svoji nelehkou situaci vlastním přičiněním.

Pomoc v hmotné nouzi se řeší třemi dávkami, přičemž se zkoumá výše příjmu, sociální situace, majetkové poměry a snaha řešit situaci vlastním přičiněním žadatele a jeho širší rodiny. Základní dávkou je příspěvek na živobytí, který pomáhá osobě či rodině při nedostatečném příjmu. Odvíjí se od částek existenčního a životního minima. Na tuto dávku pak navazuje doplatek na bydlení, který řeší nedostatek příjmu k uhrazení nákladů na bydlení a mimořádná okamžitá pomoc, která je poskytována na uhrazení bezodkladných výdajů, například při nedostatku prostředků k nákupu či opravě předmětů dlouhodobé potřeby (pračka, sporák aj.), k uhrazení odůvodněných nákladů vznikajících v souvislosti se vzděláním nebo se zájmovou činností nezaopatřených dětí (náklady na školní výlet, na školní pomůcky aj.) a podobně.

¹ Srov. <http://www.mpsv.cz/cs/5> ze dne 22. února 2014.

3.3. Vybrané paragrafy zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi v aktuálním a původním znění²

§ 7 v aktuálním a původním znění shodně deklaruje, že výkon působnosti obce II. stupně v oblasti pomoci v hmotné nouzi je přenesenou působností. Aktuální znění paragrafu ale upřesňuje, že se jedná pouze o některé úkoly.

V praxi to znamenalo, že před novelou byl pověřený obecní úřad orgánem pomoci v hmotné nouzi, který posuzoval nárok na dávky pomoci v hmotné nouzi, zajišťoval jejich výplatu a vedl celou agendu související s touto činností. Novela zákonů od 1. 1. 2012 delegovala úkony a pravomoci v oblasti pomoci v hmotné nouzi na Úřad práce České republiky. Součástí sociální práce na obci II. stupně již tedy není výkon spojený s posuzováním nároku a vyplácení dávek pomoci v hmotné nouzi.

§ 50 vymezuje povinnost státních orgánů, obcí, krajů a dalších osob sdělovat orgánu pomoci v hmotné nouzi informace o klientovi potřebné pro nárok na dávku. Původní znění paragrafu bylo tvořeno odstavcem 1 a 2 a aktuální znění paragrafu tvoří pouze odstavec jeden. Původní znění paragrafu se týkalo situace před rokem 2012, kdy pověřené obecní úřady zastávaly funkci orgánu pomoci v hmotné nouzi a povinnost sdělovat informace směřovala od výše zmíněných subjektů právě k obci II. stupně. Po roce 2012, kdy se orgánem pomoci v hmotné nouzi staly Úřady práce České republiky, se situace změnila v tom, že obec II. stupně je nyní naopak subjektem povinným poskytovat tyto informace. Sociální pracovník, zaměstnanec obce II. stupně ale zároveň není povinen zjišťovat a shromažďovat údaje rozhodné pro nárok na dávku, protože toto je povinností Úřadu práce České republiky.

§ 63 v odstavci 1 a 2 pojednává o oprávnění zaměstnanců orgánu pomoci v hmotné nouzi provádět sociální šetření u žadatelů nebo příjemců dávek pomoci v hmotné nouzi. Aktuální znění paragrafu je rozšířeno o odstavec 3, ve kterém se

² V tomto případě je původní znění zákona míněno jako znění zákona platné do 31. 12. 2011 a aktuální znění zákona je míněno jako znění zákona platné v období od 1. 1. 2012 do 31. 12. 2012.

uvádí, že sociální pracovníci, zaměstnanci pověřených obecních úřadů mají oprávnění vstupovat do obydlí za účelem výkonu sociální práce.

V praxi to znamená, že před novelou zákonů 2011 sociální pracovník, zaměstnanec obce II. stupně vstupoval do obydlí klienta za účelem sociálního šetření v rámci posouzení nároku a výplaty dávek pomoci v hmotné nouzi, kdy se posuzovaly celkové sociální a majetkové poměry klienta. Pokud klient odmítl vstup sociálnímu pracovníkovi za tímto účelem do svého obydlí, nemohlo být jeho žádosti o dávky vyhověno. Tato pravomoc byla delegována na sociální pracovníky z Úřadu práce České republiky, který se stal orgánem pomoci v hmotné nouzi. Od 1. 1. 2012 má sociální pracovník zaměstnanec obce II. stupně oprávnění vstupovat do obydlí klienta pouze se svolením klienta za účelem výkonu sociální práce (sociální šetření za účelem zjištění jeho potřeb a podoby intervence), s cílem podpořit „sociální fungování“ klienta, nikoliv za účelem takového sociálního šetření, kterým se ověřují skutečnosti důležité pro nárok na dávku pomoci v hmotné nouzi nebo její výši. [Kolářová 2012: 27]

§ 64 v aktuálním znění v odstavci 1 a 2 vymezuje povinnosti zaměstnancům orgánů pomoci v hmotné nouzi v souvislosti s poskytováním dávek a odstavec 3 stanovuje, že výše zmíněný odstavec 1 a 2 zároveň platí pro sociální pracovníky, zaměstnance obce II. stupně. Odstavec 1 upravuje zejména vztah sociálního pracovníka v přístupu ke klientovi jako k jedinečné osobnosti s uplatňováním etických zásad sociálního pracovníka, např. zachovávat mlčenlivost, respektovat důstojnost každého člověka, jeho soukromí a důvěrnost jeho sdělení a jiné. Odstavec 2 upravuje povinnosti sociálních pracovníků v souvislosti se samotným výkonem a vedením agenty v rámci dávek pomoci v hmotné nouzi, např. používat při řešení klientovi situace vhodné metody a postupy, spolupracovat s navazujícími institucemi, shromažďovat a analyzovat údaje potřebné k posouzení klientovi situace a jiné. V odstavci 3 je navíc uvedeno, že sociální pracovník, zaměstnanec obce II. stupně spolupracuje s příslušnou pobočkou Úřadu práce a vedou Standardizovaný záznam sociálního pracovníka, který je součástí Jednotného informačního systému práce a sociálních věcí. V původním znění § 64 odstavec 2 a 3 neexistoval.

3.4. Jednotný informační systém práce a sociálních věcí

„Jednotný informační systém práce a sociálních věcí“ (dále jen JIS) je počítačový program, který byl zřízen Ministerstvem práce a sociálních věcí pro Úřad práce České republiky, který je také orgánem pomoci v hmotné nouzi. Jeho účelem je sjednocení, vedení a zpracovávání nepojistných dávek, tedy i dávek pomoci v hmotné nouzi.

Odstavec 1-5 § 52 zákona o pomoci v hmotné nouzi pojednává o informačním systému pomoci v hmotné nouzi. Odstavec 5 odkazuje na § 4a zákona č. 73/2011 Sb., o Úřadu práce České republiky a o změně souvisejících zákonů, ve znění zákona č. 366/2011 Sb. s tím, že § 4a pojednává právě o JIS.

Pro sociálního pracovníka je program JIS přístupný v omezené míře. V plné míře je přístupný sociálnímu pracovníkovi zaměstnanci Úřadu práce ČR. Po zadání identifikačních údajů klienta (jméno a příjmení a rodné číslo nebo datum narození) si sociální pracovník z obce II. stupně může ověřit výši dávek pomoci v hmotné nouzi, termín jejich odeslání a formu výplaty. Co je ale podstatné, že v programu JIS se nachází Standardizovaný záznam sociálního pracovníka, který je pro sociálního pracovníka na pověřeném obecním úřadě stěžejní při vedení agendy o klientovi. V programu existuje i záložka, kde může sociální pracovník zaznamenávat citlivé údaje.

3.5. Standardizovaný záznam sociálního pracovníka

Jak jsem již uvedla, součástí JIS je Standardizovaný záznam sociálního pracovníka. Jeho faktická podoba je dána § 6 prováděcí vyhláškou č. 424/2011 Sb., o vzoru, náležitostech a provedení karty sociálních systémů, vzoru, náležitostech a provedení potvrzení o ztrátě, odcizení, poškození nebo zničení karty sociálních systémů a vzoru Standardizovaného záznamu sociálního pracovníka.³

³ V tomto případě je míněna vyhláška, která byla platná do 31. 12. 2012 a v celé své práci vycházím právě z této podoby vzoru Standardizovaného záznamu sociálního pracovníka.

Vést Standardizovaný záznam je pro sociálního pracovníka na obci II. stupně jeho povinností. Tento záznam je podkladem i pro pracovníky Úřadu práce České republiky, to znamená, že z něj mohou čerpat v rámci své práce s daným klientem.

Standardizovaný záznam je členěn do deseti oddílů. Následující odstavce pojednávají o obsahu každého oddílu s tím, že jsem vycházela z metodické příručky pro vedení standardizovaného záznamu Mgr. Petra Becka [2013], kterou dokládám v příloze č. 1, kde pro jednodušší orientaci jsou oddíly značeny římskými číslicemi.

I. Osobní údaje klienta a jejich změny. Do oddílu se kromě identifikačních údajů a údajů o bydlišti klienta zaznamenává, zda klient je výdělečně činný nebo nezaopatřený, nebo zda pobírá důchod.

II. Zařazení klienta do cílové skupiny. Oddíl je tvořen nabídkou 10 obecně definovanými skupinami a kvůli přesnější identifikaci každá skupina obsahuje několik specifických nabídek, například: Osoby, které ztratily přístřeší, nebo se nacházejí v nejistém či neadekvátním bydlení - 1. Riziko ztráty bydlení; 2. Ztráta či absence bydlení; 3. Nevyhovující bydlení. Celkem má tedy sociální pracovník na výběr ze 34 nabídek, přičemž je možnost dosadit klienta do cílové skupiny, která nebyla v nabídce. Sociální pracovník může vybrat jen 1 nabídku a zařadit tak klienta do jedné cílové skupiny podle zakázky klienta potažmo problému klienta, se kterým za sociálním pracovníkem přišel.

III. Klient a jeho životní situace (vymezení a stanovení problému). Do tohoto oddílu, jak sám název napovídá, sociální pracovník zaznamenává poznatky o životě klienta, tedy vše to, co by mohlo ovlivnit sociální situaci klienta, například jeho zdravotní stav, jeho ekonomickou situaci, poznatky o jeho rodině a jeho vztazích, jeho životní plány a silné stránky apod. Dále zde zaznamenává poznatky o daném problému.

IV. Použitá metoda přímé práce s klientem. Oddíl nabízí seznam 25 metod, které lze užít v přímé práci s klientem. Podle svého zaměření jsou metody zařazeny

do šesti skupin neboli fází a sociální pracovník si z nich vybere a zaznamená ty metody, které při individuální práci s klientem použil:

1. „Fáze vyhledávání“ je tvořena 2 metodami depistáže (tzn. vědomé, cílené a včasné vyhledávání osob ohrožených sociální událostí, nebo také zachycení problému v jeho časném stádiu).
2. „Fáze posouzení životní situace“ obsahuje 4 metody, díky nimž se sociální pracovník blíže dozvídá o povaze problému klienta a okolnostech, které ho doprovází.
3. „Fáze plánování“ obsahuje 2 metody, které vedou k vygenerování jednotlivých úkolů všech zúčastněných osob.
4. „Fáze zaměřená na změnu klienta“ obsahuje 11 metod. Jsou to metody, které přímo působí na klienta tím, že ho motivují ke změně např. svých nežádoucích postojů, že podporují jeho samostatnost a pomáhají mu získat nové dovednosti nebo schopnosti, že přispívají k neodkladnému řešení určité situace, že klienta doprovází (faktický doprovod i doprovod ve smyslu procesem) nebo dohlíží na jeho plnění úkolů, a v neposlední řadě mu pomáhají v nasměrování a základní orientaci a poskytují mu náhled na svoji situaci.
5. „Fáze zaměřená na změnu sociálního prostředí klienta“ obsahuje 4 metody, kdy sociální pracovník může vystupovat v roli např. prostředníka nebo vyjednavče mezi klientem a různými subjekty.
6. „Fáze preventivní práce“ obsahuje 2 metody a jde o určitou formu poučení a poradenství nebo předání informace, které má směřovat k dalším krokům.

V. Použitá metoda nepřímé práce s klientem. Oddíl nabízí seznam 3 metod, které jsou zaměřeny na dokumentaci provedené práce, na vypracování různých

písemných dokumentů v rámci dané zakázky a na plánování péče. Jejich využití má stejné podmínky jako v předchozím oddílu.

VI. Použitá metoda spolupráce s dalšími organizacemi. Oddíl nabízí seznam 5 metod, které nebudu blíže specifikovat, protože se domnívám, že jejichž zaměření je z názvu oddílu zcela zřejmé. Jejich využití je stejné jako u předešlých dvou oddílů.

VII. Jiná použitá metoda. Zde může sociální pracovník zaznamenat jinou metodu, kterou v práci s klientem použil a která nebyla v předchozích nabídkách.

VIII. Zvolená intervence, věcná náročnost a doba intervence aplikovaných metod. Tento oddíl je tvořen nabídkou všech metod a nabídkou doporučené doby jejich intervence. Zde sociální pracovník zaznamená, kterou metodu použil, jak dlouho daná intervence trvala a zda se na metodě podílelo například více osob (věcná náročnost).

IX. Pomáhající intervence nebo služby poskytované před zahájením spolupráce s obecním úřadem a žádosti a rozhodnutí o nich. Zde může sociální pracovník zaznamenat různá jednání s jinou institucí, nebo informace o dostupnosti písemností pojednávajících o situaci klienta apod.

X. Projednávání návrhu a popis plánu pomáhající intervence, záznam o průběhu a hodnocení jeho realizace. Do tohoto oddílu sociální pracovník zaznamenává v časové posloupnosti, kdy se setkání konalo, průběh každého setkání, činnosti s klientem, společné ujednání, plány, komentáře apod.

4 Důvodová zpráva

V úvodu této pasáže bych se ráda zmínila obecně o tom, co vlastně důvodová zpráva je a z čeho bývá tvořena.

Důvodová zpráva je součástí návrhu zákona a slouží k odůvodnění jeho jednotlivých ustanovení a k vysvětlení jeho celkového účelu. Skládá se z obecné a zvláštní části. V obecné části předkladatel návrhu zákona hodnotí dosavadní platný právní stav. Dále objasňuje principy navrhované právní úpravy, její předpokládaný hospodářský, finanční a sociální dopad (přínosy a rizika) a v neposlední řadě i její korupční rizika. Zvláštní část se pak vyjadřuje k jednotlivým navrhovaným ustanovením zákona. Návrhy zákona by neměly být v rozporu s ústavním pořádkem České republiky, s právem Evropské unie a s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázaná.⁴

4.1. Důvodová zpráva k novele zákonů 2011⁵

Následující odstavce pojednávají o konkrétní důvodové zprávě k novele zákonů 2011. Je zaměřena na pasáže týkající se změny zákona o pomoci v hmotné nouzi a to především změny, které zasáhly do koncepce sociální práce na obci II. stupně.

Z důvodové zprávy vyplývá, že hlavním cílem je sjednocení výplatního místa nepojistných sociálních dávek⁶ na jeden orgán státní správy, a to na Úřad práce České republiky za účelem zefektivnění práce orgánu pomoci v hmotné nouzi, snížení administrativní zátěže, zjednodušení řízení o dávkách pomoci v hmotné nouzi

⁴ <https://help.odok.cz/vykladovy-slovník> ze dne 22. února 2014

⁵ Srov. Nečas P., Drábek J., *Důvodová zpráva*. Praha: 18. května 2011. Soubor t0372a0.odt. Dostupné z <http://www.evropsky-rozhled.eu/novela-zakona-o-pomoci-v-hmotne-nouzi-kdo-jak-hlasoval/> ze dne 22. února 2014

⁶ Nepojistné sociální dávky tvoří: podpora v nezaměstnanosti, podpora při rekvalifikaci, dávky státní sociální podpory (přídavek na dítě, rodičovský příspěvek, příspěvek na bydlení, porodné, pohřebné), dávky pěstounské péče, dávky pomoci v hmotné nouzi (příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení, mimořádná okamžitá pomoc), dávky pro osoby se zdravotním postižením (příspěvek na mobilitu, příspěvek na zvláštní pomůcku), příspěvek na péči.

a zvýšení motivace osob k řešení své nepříznivé sociální situace. Jedním z důvodů je dosavadní nejednotný postup pro řešení situace osob v hmotné nouzi na území České republiky.

Souběžným cílem je zajistit klientovi možnost vyřídit si nepojistné dávky na jednom úřadě (nepojistný systém dávek je nepřehledný a lidé musí žádat o jednotlivé dávky na různých úřadech), zmírnit vůči klientovi jejich administrativní zátěž a zabezpečit klientovi potřebnou odbornou pomoc prostřednictvím metod sociální práce⁷, pro kterou doposud nebyl dostatečný prostor kvůli vytěžujícímu vedení dávkové agendy. To je velmi podstatné zejména pro klienty, kteří dlouhodobě setrvávají ve stavu hmotné nouze a ocitají se na pokraji sociálního vyloučení a bývají dlouhodobě bez prostředků k zabezpečení svých základních životních potřeb nejen díky objektivním důvodům (např. ztráta zaměstnání, změna zdravotního stavu), ale i z důvodů subjektivních (volba nevhodného životního stylu apod.). Tito klienti jsou v komplikované situaci a vyžadují systematický přístup s využitím všech vhodných akceptovatelných metod a postupů vedoucích k podpoře jejich sociálního fungování a udržení vztahu klienta a jeho sociálního prostředí (obec). Celkově jde tedy o podporu proklientského přístupu.

V neposlední řadě změna zákonů 2011 usiluje o eliminaci zneužívání určitých výhod zákona o pomoci v hmotné nouzi řadou osob tím, že dávky pomoci v hmotné nouzi budou lépe zacíleny a adresovány. Týká se to osob, které se nesnaží o změnu své nepříznivé situace, byť by pro změnu své situace mohly sami něco dělat.

Na závěr si dovoluji citovat celý jeden odstavec ze strany 60 důvodové zprávy, protože se mi jeví natolik výstižný a podstatný, že bych ho nerada parafrázovala nebo zkracovala: *„Územní samosprávy budou i nadále vykonávat v přenesené i samostatné působnosti činnosti, které vyžadují znalost podmínek života v daném území, tj. především ty činnosti, které umožní co nejefektivněji pracovat s lidmi, kteří se ocitají v nepříznivé sociální situaci. Současně se odstraňuje bariéra ve vztahu*

⁷ Těmito metodami jsou myšleny metody, které jsou uvedeny ve vzoru Standardizovaného záznamu sociálního pracovníka, o kterém píše v kapitole 3.5.

mezi pracovníkem samosprávy a klientem, která je dána dvojím statutem pracovníka, tj. jednak má kompetence rozhodovat o nárocích člověka a pod hrozbou sankce následně vymáhat plnění podmínek a na druhou stranu má kompetenci podporovat člověka v procesu vypořádání se s nepříznivou sociální situací. Konflikt těchto dvou rolí a nutnost dodržovat zákonem stanovené postupy téměř vždy vede k tomu, že je upřednostněna role pracovníka, která má spíše mocenský charakter. Rozčlenění těchto rolí umožní státu spravovat velmi efektivně dávkové systémy a samosprávám aplikovat co nejúčinnější metody práce s občany.“

PRAKTICKÁ ČÁST

5 Situace na obci před novelou zákonů 2011 a po jejím nabytí

Do konce roku 2011, před nabytím platnosti novely zákonů 2011, existoval na obci II. stupně odbor sociálních věcí, který měl také statut orgánu pomoci v hmotné nouzi. Sociální odbor zaměstnával tři sociální pracovníky, z nichž jeden měl zaměření na sociálně právní ochranu dětí, ale toto téma nepatří do obsahu mé bakalářské práce, a proto se tím dále nebudu zabývat. Tématem, na které se zde soustředím, je práce s klienty nacházejícími se ve stavu hmotné nouze a pro tyto klienty zde byli k dispozici dva sociální pracovníci. Pracovníci měli pravomoc v oblasti posouzení nároku na dávky pomoci v hmotné nouzi (příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení a mimořádná okamžitá pomoc) a jejich výplaty. Vedle práce spojené s vedením dávkové agendy bylo žádoucí, aby sociální pracovníci při práci s klienty využívaly také vhodné metody a postupy sociální práce, do které náleží i metody přímé práce s klientem. Povinností sociálních pracovníků bylo vést spisovou dokumentaci klientů v papírové i elektronické podobě v počítačovém programu OK Nouze, zřízeného pro vedení dávek hmotné nouze Ministerstvem práce a sociálních věcí. Každý dokument sociální pracovník označil jiným čárovým kódem a tento pak zanesl do programu. Na můj dotaz směřující k oběma sociálním pracovnícům, zda pravidelně do spisové dokumentace zaznamenávali i jinou formu sociální práce s klientem, než jen práci v rámci vedení dávkové agendy, mi každá zvlášť odpověděla (shodně), že se o to snažila.

Jak již bylo několikrát řečeno, k 1. 1. 2012 přešel systém dávek pomoci v hmotné nouzi na základě novely zákonů 2011 na Úřad práce České republiky a odbor sociálních věcí na obci II. stupně byl zrušen. Jedna sociální pracovnice byla převedena na zmíněný Úřad práce a druhá sociální pracovnice zůstala na obci ve funkci referent sociálních věcí a sociální pracovník. Veškerá papírově vedená spisová dokumentace dosavadních klientů, kteří byli na obci evidováni v systému dávek pomoci v hmotné nouzi, byla samozřejmě přesunuta též. Sociální pracovník

z obce II. stupně obdržel od zřizovatele programu Ministerstva práce a sociálních věcí heslo do nového počítačového programu Jednotného informačního systému, kde začal vést o příchozích klientech novou spisovou dokumentaci v elektronické podobě Standardizovaného záznamu sociálního pracovníka (dále jen Standardizovaný záznam).

6 Cíl práce, metoda sběru dat, výběr vzorku spisové dokumentace klientů

Z výše uvedeného mi vyplynulo, že vedení spisové dokumentace před a po novele zákonů 2011 mělo odlišnou formu. Cílem mé práce bylo metodou obsahové analýzy smíšeného charakteru u vybraného vzorku klientů zjistit, co jejich spisové dokumentace v obou obdobích obsahovaly, v čem se lišily a následně se zaměřit a srovnat údaje, které vypovídaly:

- 1. o zařazení klienta do cílové skupiny,**
- 2. o tom, kdo inicioval první setkání (klient, sociální pracovník, jiná osoba) v daném období,**
- 3. o tom, jaké byly použity metody přímé práce s klientem během daného období,**
- 4. o tom, kolik setkání během daného období proběhlo.**

Vzorek (skupinu) klientů, s jejichž spisovou dokumentací jsem pracovala, jsem vygenerovala následujícím způsobem:

Novela zákonů 2011 nabyla platnost ode dne 1. 1. 2012. Ke srovnávání jsem si vybrala dvě jednoletá časová období, z nichž jedno je bezprostředně před nabytím platnosti novely, tedy období od 1. 1. 2011 do 31. 12. 2011 (dále jen období č. 1) a druhé je bezprostředně po nabytí platnosti novely, tedy období od 1. 1. 2012 do 31. 12. 2012 (dále jen období č. 2). Za spolupráce sociální pracovnice a z její osobní databáze klientů, kterou si po celou dobu své sociální práce na obci II. stupně vede, jsem zjistila, že v období č. 1 měly obě sociální pracovnice dohromady 137 klientů. V období č. 2 měla sociální pracovnice, která zůstala v roli sociálního pracovníka na obci, celkem 60 klientů. Mezi těmito klienty jsem hledala ty, jež byly klienty sociální práce i v období č. 1. Výsledný vzorek čítal 29 klientů. Zbýlých 31 klientů byli klienti, kteří se stali klienty sociální práce na obci II. stupně poprvé nebo byly klienty

již v minulosti, ale spolupráce byla ukončena před rokem 2011 a nově započala právě až v roce 2012.

Spisová dokumentace klientů z období č. 1 mi byla dostupná v papírově vedené podobě. Spisová dokumentace klientů z období č. 2 mi byla dostupná v papírové podobě elektronické verze Standardizovaného záznamu, který vycházel ze vzoru Standardizovaného záznamu sociálního pracovníka platného do 31. 12. 2012.

6.1. Obsahová analýza dokumentů z období č. 1

Spisová dokumentace byla tvořena souborem různých dokumentů. Byly zde i dokumenty z let před rokem 2011, podle toho, jak dlouho byl daný klient klientem sociální práce, což se ve všech případech odvíjelo od podání žádosti na přiznání dávky pomoci v hmotné nouzi. Dále obsahovaly i údaje o společně posuzovaných osobách. Mě ale zajímaly pouze dokumenty, které byly datovány rokem 2011, a které se týkaly pouze klienta, tedy žadatele potažmo příjemce dávek. Spisy se od sebe lišily co do kombinace jednotlivých druhů dokumentů i co do počtu opakování výskytu jednotlivých dokumentů.

Každý dokument vykazoval určité charakteristiky, podle kterých se dalo usoudit, kdo je autorem dokumentu (potažmo jaká je mu přiřkládána důležitost) a za jakým účelem byl dokument vytvořen.

Dokumenty, jejichž autorem bylo Ministerstvo práce a sociálních věcí (nadřízený orgán), měly podobu předtištěného formuláře. Zachycovaly informace o klientovi v rámci vedení agendy dávek pomoci v hmotné nouzi (např. V dokumentu „Žádost o příspěvku na živobytí“ byly kromě osobních identifikačních údajů klienta také informace o jeho zdravotním stavu - zda nebyl těžce zdravotně postižen, zda pobíral příspěvek na péči nebo rodičovský příspěvek a jiné. V dokumentu „Prohlášení o celkových sociálních a majetkových poměrech“ byly informace o movitém a nemovitém majetku klienta. V dokumentu „Informace o užívaném bytu“ byly informace o vztahu klienta k užívanému bytu (např.

nájemce), o energiích, které klient využíval k vaření, vytápění a ohřevu teplé vody, o sazbách dodavatelů těchto energií a jiné.).

Podobu některých dokumentů si vytvořili sociální pracovníci sami, kvůli zjednodušení vedení určitých skutečností, protože jednotná forma zaznamenávání sběru těchto informací nebyla předepsaná. Týkalo se to:

1. skutečností, které měl klient jakožto pobíratel dávek pomoci v hmotné nouzi povinnost pravidelně dokládat (např. V dokumentu „Snaha o zvýšení příjmu vlastní prací“ byly informace o tom, zda a jak se klient aktivně podílel na hledání si zaměstnání. Informace týkající se základních finančních výdajů spojených s bydlením byly zaznamenávány v dokumentu „Přehled plateb nájmu, energií a služeb“.);
2. skutečností zjištěných z návštěvy v obydlí klienta, která byla spojena s posuzováním nároku na dávky pomoci v hmotné nouzi („Záznamu ze sociálního šetření“);
3. skutečností vyplývajících ze setkání s klientem, které ne vždy měly souvislost s vedením dávkové agendy, ale kterými se sociální pracovník v rámci individuální sociální práce zabýval („Záznam z osobního jednání“).

Další skupinou dokumentů byly ty, které měly charakter přílohy k doložení určité skutečnosti opět v rámci vedení dávkové agendy pomoci v hmotné nouzi a jejich autory byly různé subjekty, například: „Potvrzení o pracovní neschopnosti“ (od ošetřujícího lékaře klienta), Individuální akční plán (z Úřadu práce České republiky), „Faktura za elektřinu“ (od dodavatele energií), „Příjmový doklad za nájem“ (od pronajímatele bytu, jehož byl klient nájemcem), „Rozhodnutí ve věci žádosti o invalidní důchod“ (od OSSZ- Okresní správa sociálního zabezpečení) a podobně.

Skupinu dokumentů tvořily i dokumenty, které byly v rámci vedení agendy dávek adresovány klientovy a měly charakter oznámení, rozhodnutí, výzvy nebo

potvrzení, například: „Oznámení o zahájení správního řízení o změně výši příspěvku na živobytí“, „Oznámení o způsobu vyplácení příspěvku na živobytí“, „Rozhodnutí o ustanovení zvláštního příjemce příspěvku na živobytí pana žadatele“, „Rozhodnutí o snížení příspěvku na živobytí“, „Výzva k doložení údajů k příspěvku na živobytí“, „Potvrzení o poskytnutí dávky pomoci v hmotné nouzi“ a jiné.

Z výše uvedeného vyplývá, že skoro všechny dokumenty byly vedeny za účelem posuzování nároku a výplaty dávek pomoci v hmotné nouzi. Jediný dokument, který se nevztahoval pouze k dávkám pomoci v hmotné nouzi, je „Záznam z osobního jednání“.

Záznam z osobního jednání

V záznamu z osobního jednání si sociální pracovník vedl datované zápisy obsahu setkání s klientem. Příklad dokumentu přikládám v příloze č. 2. Studie jednotlivých zápisů mi ukázala, že lze jednoznačně rozlišit, které zápisy se týkají pouze práce v souvislosti s dávkami a v kterých je zachyceno použití i jiných metod sociální práce s klientem. Následně uvádím několik citací jako příklady zápisů prvního jmenovaného typu:

- „*Osobní návštěva klienta, doložil snahu o zvýšení příjmu. Náklady na bydlení nemůže doložit, protože přechodně bydlí u svého známého v rodinném domku v...*“
- „*Klientka se osobně dostavila, předložila doklad na ověření sazeb jističů elektrické energie. Předložila doklad i o pracovní neschopnosti. Příští kontrola je 4. 4. 2011.*“
- „*Klientka žádá o dávku okamžité pomoci, uvádí, že nemá peníze na pleny pro děti... Klientka obdrží dávku věcnou formou.*“
- „*Klient přišel, že ztratil dokument, kde měl zaznamenávat vlastní aktivity při hledání zaměstnání.*“

- „Klientovi jsem doporučila, aby si znovu nechal posoudit svůj zdravotní stav kvůli případnému nároku na invalidní důchod.“
- „Klient přišel s žádostí, aby mu dávka byla vyplacena v dřívějším termínu, než bylo stanoveno.“

V rámci svého zadání bakalářské práce jsem se dále soustředila jen na studium druhého jmenovaného typu zápisů, které dokládaly použití metod přímé práce s daným klientem, i když většinou oba dva typy byly součástí jednoho datovaného záznamu.

6.2. Obsahová analýza dokumentů z období č. 2

Spisová dokumentace měla jednotnou formu v podobě Standardizovaného záznamu sociálního pracovníka (dále jen záznam), jehož podobu jsem popsala v teoretické části. Do jednotlivých oddílů, kterými je záznam tvořen, vpisoval sociální pracovník údaje podle daného zadání. Příklad vedení tohoto typu záznamu přikládám do přílohy č. 3.

7 Zařazení klienta do cílové skupiny

V následujících kapitolách se věnuji zkoumání údajů, které vedly k identifikaci cílové skupiny u každého klienta.

7.1. Zařazení klienta do cílové skupiny v Záznamu z osobního jednání

V Záznamu z osobního jednání nebyla informace o zařazení klienta do cílové skupiny uvedena konkrétně. Dalo se ji pouze z určitých indicií odvodit. Již výše jsem se zmínila, že ve Standardizovaném záznamu sociální pracovník zařazuje klienta do jedné z cílových skupin dle aktuálního problému, se kterým za sociálním pracovníkem přichází, a z tohoto faktu jsem odvozovala následující (vzorem mi byla nabídka cílových skupin v oddílu II. ve Standardizovaném záznamu). Vycházela jsem z předpokladu, že pokud klient v tomto období pobíral dávky pomoci v hmotné nouzi (o čemž právě pojednávaly zmíněné zápisy o pravidelném dokládání měsíčních záloh a dokládání snahy o zvýšení příjmu), bylo jeho aktuálním problémem nedostatek finančních prostředků a ostatní jejich uvedené problémy byly přidružující se. Klienty, jejichž dokument neobsahoval zápisy týkající se dávek pomoci v hmotné nouzi, jsem zařadila do cílové skupiny podle prvotního problému, který byl v záznamu zřetelně definován. Tak se projevíly 3 cílové skupiny. Výsledek zastoupení konkrétních cílových skupin a zastoupení klientů v nich byl potom následující (do závorek uvádím citace formulace problému):

- **1.4. Duševní onemocnění dětí i dospělých:** zastoupeno 1 klientem (*„Klientka se dostavila po pobytu v psychiatrické léčebně v Kroměříži, aby si požádala o dávku PHN. Je vlastníkem bytu a má dostatečné příjmy z invalidního důchodu a na dávku nebude mít nárok. Hovoří o svých problémech.“*)
- **6.2. Sociální problémy obětí domácího násilí:** zastoupeno 1 klientem (*„Dostavila se klientka, uvedla, že po smrti manžela je chování jejich dvou synů (22 a 17 let) k ní velice hrubé, uvedla, že ji jeden z nich zkopál a hrozil nožem, že jí brání si topit.“*)

- **8.1. Nízké příjmy:** skupina byla zastoupena 27 klienty

7.2. Zařazení klienta do cílové skupiny v Standardizovaném záznamu

Ve standardizovaném záznamu byla hledaná informace jednotně vedena v oddílu II. Zařazení klienta do cílové skupiny a definice aktuálního problému jsem vyčetla v oddílu III. Klient a jeho životní situace – Popis výchozí situace klienta. Zjistila jsem, že ve vzorku bylo celkem 13 druhů cílových skupin. Níže uvádím, které skupiny to byly a kolik klientů je zastupovalo. U každé skupiny cituji do závorek příklady formulace problému.

- **7.1. Riziko ztráty bydlení:** skupina byla zastoupena 3 klienty (př. - „*Klient s rodinou přišel v exekuci o dům, snaží se získat nové bydlení.*“).
- **8.3. Zadlužení:** skupina byla zastoupena 5 klienty (př. - „*Klient si přeje vyřešit vzniklou situaci s nedoplatkem za plyn, postupně řešit zadluženost.*“).

Tři skupiny, které byly zastoupeny každá 2 klienty:

- **6.4. Sociální problémy obětí jiných forem agresivního jednání** (př. – „*Klientka je na útěku před mužem, který ji nutil k prostituci a vyhrožoval jí, že ublíží jejím dětem, pokud nebude dělat, co nařizuje. Žádá o pomoc při komunikaci s ostatními organizacemi.*“);
- **7.3. Nevyhovující bydlení** (př. – „*Klient bydlí v domku svého přítele. Má komplikované vztahy s jeho manželkou. Chce se odstěhovat a hledá nové bydlení.*“);
- **8.4. Ztráta zaměstnání a dlouhodobá nezaměstnanost** (př. – „*Klientka je v evidenci úřadu práce. Na dohodu o pracovní činnosti vykonává sjednanou práci. Již vyčerpala dovolený počet hodin, ale je možné pracovat dál. Neví, zda může mít novou dohodu o provedení práce. Při dotazu na úřadu práce se jí dostaly informace, které se rozcházejí. Žádá mě o radu.*“).

Sedm skupin, které byly zastoupeny každá 1 klientem:

- **1.4. Duševní onemocnění dětí i dospělých** („Paní K. několikrát absolvovala léčbu v Psychiatrické nemocnici v Kroměříži. V současné době se její zdravotní stav výrazně zhoršil.“);
- **5.5. Sociální problémy vyplývající z příslušnosti k rizikové subkultuře** („Klientka žije se svojí početnou rodinou v malém přizemním domku 2+1. Dohromady tam žije 28 lidí, z toho 13 nezletilých dětí. Rodiče často nedodrží školní docházku svých dětí.“);
- **6.2. Sociální problémy obětí domácího násilí** („Klientka byla obětí domácího násilí, snaží se osamostatnit a potřebuje moji podporu.“);
- **8.1. Nízké příjmy:** skupina byla zastoupena 8 klienty (př. 1 – „Klient má v úmyslu uplatnit si opět nárok na příspěvek na živobytí. Potřebuje pomoc při práci s dokumenty, občas potřebuje radu, vysvětlení, podrobnější a jasnější popis, když přesně nerozumí, co se od něho žádá.“; př. 2 – „Klient potřebuje pomoc se sjednáním kontaktu na odborné posouzení výkonu kamen na tuhá paliva kvůli uplatnění žádosti na poskytnutí mimořádné okamžité pomoci na opravu případně nákup nových kamen.“; př. 3 – „Klient potřebuje pomoc při uplatnění si žádosti o invalidní důchod.“);
- **8.2. Nekompetence hospodařit s finančními prostředky nebo jejich ekvivalenty** („Město ...bylo ustanoveno opatrovníkem panu P. rozhodnutím Krajského soudu v Brně při nakládání s movitým majetkem převyšujícím hodnotu 500 Kč. Klient je často bezradný a neví, co má dělat.“);
- **9.2. Sociální problémy vyplývající z imigrace ze třetích zemí** („Klientka si požádala o udělení státního občanství ČR...potřebuje pomoc a podporu při práci s dokumenty...zda správně pochopila význam v českém jazyce.“);

- **10.3. Vztahové problémy v rodině, které vedou k ohrožení dětí** („*Klientka se rozhodla řešit své dlouhodobé vztahové problémy se svým manželem, potřebuje poradenství v oblasti úpravy poměrů k nezletilým dětem, rozvodu.*“);
- **10.4. Pobyt dítěte v zařízení ústavní nebo ochranné výchovy** („*Klient se na mě obrátil s žádostí o pomoc...Dítě je údajně v ústavní péči a pan D. chce o dítě pečovat.*“).

7.3. Zařazení klienta do cílové skupiny: shrnutí

Z výše uvedeného je evidentní, že klientela sociálního pracovníka se v obou obdobích lišila. Zcela dominující cílová skupina 8.2. Nízké příjmy v období č. 1, kam patřilo 27 klientů, se v období č. 2 rozdrobila do 10 skupin. Jednou z nich zůstala cílová skupina 8.2. Nízké příjmy, ale ta už obsahovala pouze 8 klientů. K tomuto číslu je navíc třeba upozornit na to, že tito klienti sice i nadále byli žadateli nebo pobírateli dávek pomoci v hmotné nouzi, ale nesetkali se sociálním pracovníkem na obci II. stupně kvůli jejich přiznání nebo výplatě, jak tomu bylo u klientů z období č. 1 (Záznam z osobního jednání). Zjistila jsem, že ve dvou případech inicioval setkání sociální pracovník během depistážní činnosti. Zápisy v záznamech ostatních klientů v této cílové skupině ve mně ale spíše vyvolávají jinou otázku. Vyhledali klienti sociálního pracovníka na obci II. stupně, protože pro ně intervence pracovníka z Úřadu práce v rámci dávek pomoci v hmotné nouzi nebyla dostačující, nebo jen protože sociálního pracovníka znají z dlouholeté spolupráce na dávkách a přišli ze zvyku nebo na základě vytvořeného důvěrného vztahu? Odpovědi na tyto otázky z obsahové analýzy dokumentu vyčíst nelze.

8 Iniciátor setkání

V následujících kapitolách se věnuji zkoumání údajů, které vedly k zjištění informací o tom, kdo byl iniciátorem setkání.

8.1. Iniciátor setkání v Záznamu z osobního jednání

Informace o tom, kdo byl prvním iniciátorem setkání v daném období, nebyla zřetelně dostupná u klientů, kteří byli zařazeni do cílové skupiny 8.1 Nízké příjmy. Prvopočáteční impulsy setkání by se daly zhodnotit jako iniciace od klientů, protože to byli oni, kdo přišli s žádostí o dávku pomoci v hmotné nouzi. Tento fakt mě ale zaváděl mimo vybrané období č. 1, protože žádosti byly datovány do jiných období v rozmezí od 1 - 10 let před obdobím č. 1.

Pokud bych měla sama u této cílové skupiny vydedukovat, kdo byl iniciátorem setkání, pak se mi nabízela myšlenka o tom, zda je možné považovat klienta v období č. 1 za iniciátora právě v případě, že je poživitelem dávek. Protože k tomu, aby jím i nadále zůstal, musel tedy dokládat určité skutečnosti a tak se setkávání se sociálním pracovníkem stalo povinností. V takovém případě bych mohla za iniciátora setkání považovat nikoliv klienta nýbrž sociálního pracovníka. Výjimkou by byli klienti, jejichž žádost o dávku pomoci v hmotné nouzi by pocházela z období č. 1, tím pádem bych takového klienta ve vybraném období mohla považovat za iniciátory, ale tento typ klienta ve vzorku nebyl zastoupen.

Na druhou stranu, pokud bych sledovala jenom zápisy, které dokazovaly i jinou spolupráci než jen v rámci dávek pomoci v hmotné nouzi, potom bych mohla říci, že iniciátorem setkání byl klient, o čemž svědčily záznamy typu, cituji: „Klientka si stěžuje, že má problémy s druhem a s matkou svého druha... Informovala jsem ji o možnosti ubytování v Azylovém domu pro matky s dětmi v Kroměříži.“, nebo „Klient přinesl exekuční příkaz na svůj domek, kde bydlí sám. Neví, co má dělat. Doporučila jsem mu vyjednat splátkový kalendář u exekutora...“, nebo „Klientka mi přišla sdělit, že podala žádost o rozvod manželství.“ apod.

Nakonec jsem postupovala následovně. V záznamech, kde nebyla zjištěna žádná přímá metoda práce s klientem, pouze povinnosti vyplývající z pobírání dávek, jsem vyhodnotila jako iniciátora setkání sociálního pracovníka, který zde fakticky vykonával dohled nad plněním povinností. V ostatních záznamech, kromě jednoho (vysvětlení níže), které obsahovaly i zápisy dokazující přímé metody sociální práce, jsem jako iniciátora prvního setkání v období č. 1 vyhodnotila klienta. Zmíněnou výjimku tvořil záznam klienta, kde bylo toto období započato dohledem nad klientem při plnění rodičovských povinností vůči nezletilým dětem. V tomto případě jsem za iniciátora setkání považovalo taktéž sociálního pracovníka. Výsledek byl tedy následující:

- v 22 případech byl iniciátorem setkání **klient** a
- v 7 případech byl iniciátor prvního setkání **sociální pracovník**, přičemž u 6 klientů nebyly zaznamenány žádné metody přímé práce s klientem a 1 klient byl pod dohledem sociálního pracovníka.

8.2. Iniciátor setkání v Standardizovaném záznamu

Informaci o tom, kdo byl iniciátorem prvního setkání, jsem vyčetla v oddílu III. Klient a jeho životní situace – Popis výchozí situace klienta. Pokud to zde nebylo jednoznačně definováno, potom se to dalo vyčíst z prvního záznamu v oddílu X. Projednávání návrhu a popis plánu pomáhající intervence - Záznam o průběhu a hodnocení jeho realizace. Zjistila jsem následující:

- ve 23 případech byl iniciátorem setkání **klient**, šlo o záznamy typu - „*Klient se dostavil...*“, „*Klient se na mě obrátil...*“, „*Klient si přišel postěžovat...*“, „*Klient potřebuje pomoc...*“, „*Navštívila mě klientka...*“ a podobně;
- ve 2 případech byl iniciátorem setkání **sociální pracovník** a to v rámci depistáže, kdy záznamy zněly - „*Klienta jsem vyhledala v rámci depistáže při práci v terénu.*“, a „*S klientkou jsem se kontaktovala při sociálním šetření*“

v rámci depistážní činnosti. Byla mojí dlouholetou klientkou při vyplácení dávek pomoci v hmotné nouzi.“;

- ve 4 případech byly iniciátory setkání **jiné subjekty** (praktický lékař klienta, sousedka klientky, paní učitelka dětí klientky, pracovnice úřadu), uvádím příklad záznamů – *„Paní B., pracovnice Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových mě požádala o spolupráci.“; „Osobně mě kontaktoval praktický lékař MUDr. P., který mi popsal sociální situaci svého pacienta pana K.“*

8.3. Iniciátor setkání: shrnutí

Ve většině případů a v podobném zastoupení v obou obdobích byl iniciátorem setkání klient. To vypovídalo o tom, že klient vyhledal sociálního pracovníka ze své vůle, a že ho vyhledal kvůli jiné než finanční pomoci. Usuzuji z toho na záměr klienta aktivně se podílet na řešení své nepříznivé situace.

Zajímavá situace byla při sledování iniciace ze strany sociálního pracovníka. V období č. 1 byla v sedmi případech iniciace od sociálního pracovníka a podobně z toho usuzuji, že klientovi stačilo pasivní pobírání dávek pomoci v hmotné nouzi buď z důvodu, že se nesnažil aktivně řešit svoji situaci anebo z důvodu, že se ji snažil řešit mimo pole sociální práce na obci II. stupně. Dva klienti z období č. 2, které vyhledal sociální pracovník, byly dlouholetými pobírateli dávek pomoci v hmotné nouzi. Snaha sociálního pracovníka navázat s nimi spolupráci nebyla z jejich strany akceptována, i když se jejich situace nikterak nezlepšila ba naopak. Změna nastala u čtyř klientů v období č. 2, na které upozornil jiný subjekt, a byli tedy vyhledáni též v rámci depistáže. Tito klienti naopak se sociálním pracovníkem spolupráci navázali a z toho jsem usuzovala, že se snažili aktivně řešit svoji situaci.

9 Metody přímé práce s klientem

V následujících kapitolách se věnuji zkoumání údajů, které vedly k identifikaci metod přímé práce s klientem.

9.1. Metody přímé práce s klientem v Záznamu z osobního jednání

Konkrétní pojmenování použitých metod přímé práce s klientem v záznamech nikde nebylo uvedeno. Při jejich identifikaci jsem vycházela ze vzoru Standardizovaného záznamu z nabídky v oddílu IV. Použitá metoda přímé práce s klientem. Nápomocné mi byly i Standardizované záznamy vzorku klientů z období č. 2., kde byly použité metody pojmenovány a jejich identifikace v zápisech tak byla nasnadě. Vycházela jsem tedy z podobnosti zápisů. Zápisy v Záznamech z osobního jednání byly daleko méně obsažné než zápisy ve Standardizovaných záznamech.

Zjistila jsem, že ve vzorku z období č. 1 bylo zastoupeno celkem 9 metod přímé práce s klientem. Následující údaje uvádí, jaké metody přímé práce to byly a u kolika klientů byly v daném období využity. Nezohledňuji fakt, že u některých klientů byly určité metody zastoupeny i ve větším počtu než jen 1x. Do závorky uvádím citace příkladů zápisů.

- **2.4. Provedení sociálního šetření za účelem posouzení životní situace klienta a zjištění jeho potřeb a podoby intervence:** Metoda byla zaznamenána u 2 klientů a provádí se v místě bydliště klienta. Nezapočítávala jsem sociální šetření, která byla provedena za účelem zjištění celkových majetkových a sociálních poměrů kvůli posouzení nároku na dávku pomoci v hmotné nouzi. Jedná se pouze o sociální šetření vykonané s cílem zjistit potřeby klienta, nebo za účelem výkonu sociální práce (př. – „*Provedla jsem sociální šetření na místě samém. Jednala jsem s paní Márií, Zdeňkou a Ivetou.*“).
- **4.1. Motivační rozhovor:** Metoda byla zaznamenána u 15 klientů (př. 1 – „*Příliš se nesnaží hledat zaměstnání. Je přesvědčena o tom, že by na tom byla*

hůře, protože by jí výdělek zabavil exekutor. Vysvětlovala jsem jí, že by jí zůstala nezabavitelná částka.“; př. 2 – „Klientka se dostavila a hovořila o svých pocitech, o synovi Pavlovi. Udává, že se cítí sama. Navrhla jsem jí, aby si pořídila nějaké domácí zvířátko, o které by mohla pečovat.“; př. 3 – „Klient uvedl, že hraje automaty, Tvrdí, že ví, že je závislý. Situaci odmítá řešit.“).

- **4.2. Podpora kompetencí jedince:** Metoda byla zaznamenána u 5 klientů (př. – *„Doporučila jsem jí obrátit se přímo na exekutora a domluvit si splátkový kalendář.“*).
- **4.4. Návuk a upevňování motorických, psychických a sociálních dovedností a schopností klienta:** Metoda byla zaznamenána u 2 klientů (př. 1 – *„Klientka si stěžuje na nedostatek peněz. Neumí hospodařit s finančními prostředky, několikrát jsem ji vysvětlila, jak si má příjem rozdělit, aby mohla splácet i dluhy.“*; př. 2 – *„Doporučila jsem rodině třídít odpad a ukázala jsem jim, co patří do kterého kontejneru. Navrhla jsem jim, aby dětem koupili za pár korun ve stavebninách pár kýblů písku na pískoviště.“*).
- **4.5. Základní sociální poradenství:** Metoda byla zaznamenána u 12 klientů (př. 1 – *„Informovala jsem ji o možnosti ubytování v Azylovém domu pro matky s dětmi v Kroměříži.“*; př. 2 – *„Byla poučena o tom, že může kontaktovat policii ČR, to odmítla, a dále že může vyhledat odborníky v Intervenčním centru pro osoby ohrožené domácím násilím ve Zlíně. Nabídla jsem ji odbornou pomoc psychologa, odmítla to.“*).
- **4.8. Doprovázení klienta:** Metoda byla použita u 3 klientů, z toho u jednoho klienta ve smyslu fyzického doprovodu (*„Klientovi jsem pomohla se stěhováním osobních věcí do azylového domu.“*) a u dvou klientů ve smyslu doprovázení procesem, kdy se opakovaly podobné zápisy, jaké uvádím v závorce (př. 1 – *„Klientka mi přišla sdělit, jak probíhalo rozvodové*

jednání.“; př. 2 – „Klientka mi přišla sdělit, jak proběhlo jednání ve věci dědictví. Popsala mi průběh soudního jednání.“).

- **4.9. Dohled nad klientem:** Metoda byla zaznamenána u 1 klienta a to v souvislosti plněním či neplněním rodičovských povinností k nezletilým dětem (př. – „Ověřila jsem si, zda ženy perou prádlo, uklízejí domácnost a aplikují masti.“).
- **5.1. Podněcování změn v interakci mezi klienty a subjekty v jejich sociálním prostředí:** Metoda byla zaznamenána u 2 klientů, kdy sociální pracovník vystupoval jako prostředník (př. – „Klientka uvedla, že jí majitel bytu oznámil, že se musí do 7 dnů vystěhovat. Důvod údajně nezná. Ptala jsem se majitele a ten mi sdělil, že klientka porušuje nájemní smlouvu tím, že neplatí platby nájemného a energie.“).
- **5.2. Podněcování změn subjektů v sociálním prostředí klienta:** Metoda byla zaznamenána u 1 klienta (př. – „Bavila jsem se se synem klientky Jakubem o tom, zda vyvíjí nějaké aktivity, aby se osamostatnil.“).

9.2. Metody přímé práce s klientem ve Standardizovaném záznamu

Informace o použitých metodách přímé práce s klientem byly zaznamenány v oddílu VIII. Zvolená intervence, věcná náročnost a doba intervence aplikovaných metod. Dále jsem pracovala především s oddílem X. Projednávání návrhu a popis plánu pomáhající intervence, záznam o průběhu a hodnocení jeho realizace. Ke každé uvedené metodě přímé práce v oddílu VIII jsem hledala v celém záznamu takové zápisy, které by vypovídaly o použití uvedené metody.

Níže uvádím seznam všech metod přímé práce s klientem, které daný vzorek z období č. 2 obsahoval. Metod bylo celkem 12. Dále uvádím, u kolika klientů se konkrétní metoda vyskytla. Nezohledňuji fakt, že u některých klientů byly určité metody zastoupeny i ve větším počtu než jen 1x. Do závorky cituji příklady zápisů, které vypovídaly o použití konkrétní metody přímé práce s klientem.

- **1.1. Depistáž:** Metoda byla zaznamenána u 6 klientů a úzce souvisí s iniciací setkání od sociálního pracovníka nebo jiného subjektu. Ve všech případech byl proveden první kontakt s klientem prostřednictvím návštěvy klienta sociálním pracovníkem v místě jeho bydliště, a v některých případech byla návštěva spojena s aktem sociálního šetření za účelem zjištění potřeb klienta (př. – „*Navštívila mě paní L., která bydlí ve stejném domě s paní K. a vypověděla...Ihned jsem kontaktovala ošetřující lékařku...navštívila jsem klientku v místě jejího bydliště...*“).
- **2.1. Zjištění poznatků o životní situaci:** Metoda byla zaznamenána u 21 klientů a ve všech případech byla formou zápisu v oddílu III. Klient a jeho životní situace (př. – „*Klient žije sám v přízemním rodinném domku. Je již několik let v evidenci úřadu práce a pobírá dávky pomoci v hmotné nouzi. V roce 2003 byl uznán plně invalidním, ale ČSSZ mu zamítla žádost o invalidní důchod z důvodu nesplnění podmínky uhrazení sociálního pojištění. S přihlédnutím k posudku o zdravotním stavu, není schopný pracovat, proto jsou sociální dávky několik let jeho jediným příjmem. Klient má problémy ve vztazích s osobami, konflikty při jednání na úřadech, při jednání s organizacemi. Tato situace je pravděpodobně podmíněna i jeho zdravotním stavem.*“).
- **2.4. Provedení sociálního šetření za účelem posouzení životní situace klienta a zjištění jeho potřeb a podoby intervence:** Metoda byla zaznamenána u 9 klientů a provádí se v místě bydliště klienta. U této metody je třeba připomenout, že se jedná o sociální šetření, které má odlišný účel než to, které bylo používáno v rámci posuzování nároku na dávku za účelem zjištění celkových sociálních a majetkových poměrů klienta. Uvedené sociální šetření bylo možné provést pouze se souhlasem klienta za účelem zjištění jeho potřeb a podoby intervence, tedy za účelem sociální práce. (př. – „*...domluvili jsme se spolu na setkání v místě jeho bydliště...Doma byl pan J. i paní J. Žijí ve společné domácnosti se synem paní J., který je rovněž nezaměstnaný, v evidenci úřadu práce, bez podpory. Společné dítě – syn D.*“).

navštěvuje základní školu v ...Rodina bydlí v přízemním rodinném domku 2+1 se zahrádkou. Dům je vytápěný lokálně tuhými palivy, občas použijí i místní vytápění plynem. Voda je zavedená a teplou vodu získávají ohřevem na kamnech nebo v kotli. Sociální zařízení je vybudované. Veškeré technické vybavení vykazuje známky silné opotřebenosti, spotřebiče jsou přesloužilé. Domácnost je velmi skromná, ale čistá a udržovaná. I v okolí domku je pořádek a čistota. Část dřeva si obstarávají vlastním přičiněním, větší část si kupují.“).

- **3.1. Individuální plánování s jedincem:** Metoda byla zaznamenána u 10 klientů. („- každý měsíc po obdržení sociální dávky SP spolu s klientem zaplatí náklady na energie a vodu; -po obdržení sociální dávky v červnu klient uhradí poplatek za popelnici ve výši 500 Kč, aby se v následujícím období vyhnul sankčnímu navýšení poplatku; -dohodnout si s OÚ splátkový kalendář na uhrazení domovního odpadu za rok 2011.“).
- **4.1. Motivační rozhovor:** Metoda byla zaznamenána u 12 klientů (př. – „Nabádala jsem ho k tomu, aby děti omlouvali jen v případě, že mají opravdu zdravotní problémy. Dále jsem ho seznámila s tím, že by bylo velice vhodné, aby předškoláci chodili do školky nebo na přípravný kurz do školky, aby měly v první třídě vyrovnané dovednosti s ostatními spolužáky.“).
- **4.2. Podpora kompetencí jedince:** Metoda byla zaznamenána u 9 klientů. Podporu kompetenci lze též chápat jako podporu samostatnosti (př. – „S klientkou jsem se domluvila, že se sama telefonicky spojí s dodavatelem plynu a pokusí se dohodnout se na splátkovém kalendáři.“ nebo „Požádala jsem ho, aby doma vyhledal zápočtové listy z jednotlivých zaměstnání a předal je pracovníci OSSZ.“).
- **4.4. Návik a upevňování dovedností a schopností klienta:** Metoda byla zaznamenána u 10 klientů (př. – „Ukázala jsem panu J., jak se na internetu dostane na portál se zaměstnáním. Pomohla jsem mu založit uživatelský účet,

který mu může sloužit při komunikaci se zaměstnavateli.“, nebo „Požádala mě o pomoc při vypisování tiskopisu pro soud v Kroměříži.“).

- **4.5. Základní sociální poradenství:** Metoda byla zaznamenána u 14 klientů (př. – *„Klient mi oznámil, že v úterý 16. 10. nastupuje na brigádu do ...Zajímá ho, kam má tuto skutečnost nahlásit a co má ještě udělat. Seznámila jsem ho s tím, že nástup na brigádu je nutné oznámit na úřad práce – zprostředkování zaměstnání a na dávky pomoci v hmotné nouzi.“*).
- **4.8. Doprovázení klienta:** Metoda byla zaznamenána u 2 klientů při pojetí doprovodu ve smyslu fyzickém (př. – *„ Požádal mě o doprovod na Kop ÚP v...Klienta jsem na pobočku doprovodila, spolu jsme vyzvedli žádost o okamžitou pomoc...“*) a u 1 klienta při pojetí doprovodu ve smyslu provázení procesem osamostatňování se (př. – *„Osobní návštěva paní K. Sdětila mi, že si našla ubytování poblíž Uh. Brodu, bude bydlet v podnájmu a rovněž si sehnala práci. Do nového bytu se stěhuje začátkem února. Prožila klidné dny, odpočívala a přemýšlela o novém životě.“*).
- **4.9. Dohled nad klientem:** Metoda byla zaznamenána u 2 klientů a má spíše kontrolní charakter. U jednoho klienta byl dohled použit v kontextu péče o nezletilé děti (př. – *„Prohlédla jsem žákovské knížky. Ověřila jsem si, zda rodiče omluvili děti hned ráno, neučinili tak.“*). U druhého klienta byl dohled použit při nakládání s movitým a nemovitým majetkem převyšujícím hodnotu 500 Kč, protože v této věci byl městský úřad obec II. stupně ustanoven klientovým opatrovníkem (př. – *„Doporučila jsem panu P. dlužnou částku za poplatky ve výši 816 Kč vložit na účet a zrušit ho.“*).
- **5.1. Podněcování změn v interakci mezi klienty a subjekty v jejich sociálním prostředí:** Metoda byla zaznamenána u 2 klientů, kde sociální pracovník působil jako prostředník (př. – *„Navštívila mě jeho bývalá manželka a předala mi velký a malý technický průkaz a doklad o zaplacení povinného ručení od automobilu, který je majetkem klienta. Žádala mě, abych*

mu sdělila, že je nutné automobil odhlásit z registru vozidel a tuto skutečnost oznámit na příslušné pojišťovně. Syn klienta je ochoten postarat se o likvidaci vozidla, pokud s tím klient bude souhlasit. Panu P. jsem příslušné doklady předala, vše jsem mu vysvětlila. Souhlasil s navrženým postupem. Telefonicky jsem informace sdělila jeho bývalé manželce.“).

- **5.2. Podněcování změn subjektů v sociálním prostředí klienta:** Metoda byla zaznamenána u 4 klientů, sociální pracovník zde vystupoval v roli vyjednavče (př. – „*Navštívila jsem dětskou lékařku MUDr. Ch. a popsala jsem ji celou situaci rodiny. Seznámila jsem ji s tím, že rodina má velmi nízké příjmy a cestování k lékaři ještě více zatíží jejich rozpočet. Lékařka byla velmi vstřícná a sdělila mi, že na základě mého doporučení Michala do své péče přijme.“).*

9.3. Metody přímé práce s klientem: shrnutí

V obou obdobích bylo srovnatelně zastoupeno 7 metod přímé práce s klientem (dále jen metod). V období č. 2 byly dvě metody (2.4. Provedení sociálního šetření za účelem posouzení životní situace klienta a zjištění jeho potřeb a podoby intervence a 4.4 Návčik a upevňování motorických, psychických a sociálních dovedností a schopností klienta) zastoupeny zřetelně u více klientů. Navíc metoda 2.4. se provádí v terénu, v místě bydliště klienta a vyžaduje tedy poměrně dost času. Z toho jsem usuzovala, že v tomto ohledu bylo klientům v období č. 2 věnováno více času.

V období č. 2 použil sociální pracovník o 3 druhy metod více než v období č. 1. Jednalo se o metodu 1.1. Depistáž – 6 klientů, 2.1. Zjištění poznatků o životní situaci – 21 klientů a 3.1. Individuální plánování – 10 klientů.

Metoda **1.1. Depistáž je metoda**, která je spojena se způsobem navázání kontaktu s klientem, což se děje v terénu. Sociální pracovník vyhledá klienta v jeho přirozeném prostředí a pokusí se navázat s ním spolupráci. Tento pokus může být úspěšný nebo neúspěšný. V každém případě jde také o to, že sociální pracovník za

tímto účelem musí opustit svoji kancelář a věnovat čas práci v terénu. Z toho jsem usuzovala, že i v tomto ohledu věnoval sociální pracovník v období č. 2 klientům více času než v období č. 1.

Metoda **2.1. Zjištění poznatků o životní situaci** má charakter rozhovoru. Klient přichází s problémem, se kterým si neví rady a sociální pracovník, aby mohl vybrat vhodnou podobu intervence, potřebuje znát určité okolnosti, na které se klienta v rámci této metody doptává. Může se stát, že během rozhovoru zjistí, že pravou podstatou problému, je něco jiného, než to, co uvádí klient, čímž se může měnit i podoba vybrané intervence. Navíc může sociální pracovník zjistit, že zdánlivě v pozadí je jiný problém, jehož řešení má prioritní charakter, protože na jeho vyřešení závisí možnost vyřešit původní klientovu zakázku. Z toho jsem usuzovala, že když tato metoda byla využita u většiny klientů z období č. 2 a u žádného klienta z období č. 1, byla klientům v období č. 2 věnována větší péče.

Metoda **3.1. Individuální plánování** má za účel naplánovat posloupnost jednotlivých kroků a vede k rozdělení úkolů mezi klienta a sociálního pracovníka. Týká se problémů, které vyžadují dlouhodobější intervenci. Plánování je všeobecně proces, kdy osoba nebo osoby věnují určitý čas přípravám na výkon činnosti, kterou hodlají následně vykonat přímo. Z toho usuzuji, že klientům v období č. 2 byla věnována větší péče než klientům v období č. 1., kde neprobíhalo ani v jednom případě plánování.

10 Četnost setkání

Odpověď na otázku, kolikrát se klient sešel se sociálním pracovníkem v daném období, se dala zjistit součtem datovaných zápisů.

10.1. Četnost setkání s klientem v Záznamu z osobního jednání a ve Standardizovaném záznamu

Jednotlivě datované zápisy v Záznamech z osobního jednání bylo třeba rozlišit podle charakteru informací v jejich obsahu. Jednu skupinu tvořily zápisy, které obsahovaly jen informace v souvislosti s dávkami pomoci v hmotné nouzi. Druhou skupinu tvořily zápisy, které obsahovaly jen informace, jež nesouvisely s dávkami, a třetí skupinu tvořily zápisy, které byly kombinací obou typů informací. Započítávala jsem datované zápisy, které patřily do druhé nebo třetí skupiny. Za celé období č. 1 jsem dohromady u všech klientů zaznamenala 88 schůzek, přičemž u 6 klientů nedošlo k žádnému záznamu. Při těchto hodnotách vycházelo, že každý z 29 klientů se během období sešel se sociálním pracovníkem v průměru 3x (zaokrouhleno).

Ve Standardizovaném záznamu jsem postupovala podobně. Celkový počet schůzek u všech klientů za období č. 2 bylo 114 a průměr tedy byl 4 setkání (zaokrouhleně) na jednoho klienta.

10.2. Četnost setkání s klientem: shrnutí

Z vypočítaných průměrů počtu setkání v obou obdobích mi vyplynulo, že v období č. 2 se klienti častěji setkávali se sociálním pracovníkem. Napadla mě ale otázka, zda si může být rovna schůzka, která trvala např. 5 minut a schůzka trvající např. půl hodiny? Jak již sám název proměnné ale napovídá, jedná se o počítatelný údaj, který charakterizuje frekventovanost setkání, nikoliv jeho obsažnost. Rozhodla jsem se tedy považovat četnost setkání za relevantní faktor, z kterého se dalo vycházet při zjišťování rozdílů mezi oběma obdobími.

11 Celkové shrnutí

Obsahová analýza dokumentů Standardizovaného záznamu a Záznamu z osobního jednání mi ukázala, že klientela sociálního pracovníka se v období po nabití novely zákonů 2011 změnila. Původně převažující skupinu klientů, jejichž hlavním problémem byl nedostatek příjmů a kdy saturace této potřeby byla prostřednictvím dávek pomoci v hmotné nouzi, vystřídaly menší skupiny klientů s problémy, které bylo potřeba řešit prostřednictvím spolupráce se sociálním pracovníkem, tedy aktivním přístupem klienta.

V odpovědích na otázku, kdo byl iniciátorem setkání, se mi ukázaly změny v případech, že iniciátorem byl sociální pracovník. Zatímco v období č. 1 nejevili klienti z této skupiny zájem o spolupráci (předpokládám, že byla pro ně dostačující saturace potřeb dávkami), většina z nich v období č. 2 nabídnutou spolupráci přijala a začali se aktivně podílet na řešení svých problémů.

V otázce metod přímé práce s klientem jsem zjistila, že v období č. 2 byly navíc použity takové metody přímé práce s klientem, které vyžadují poměrně dost času a také četnost výskytu použití stejných metod byla vyšší. Z toho mi vyplývá, že klientům v období po nabytí platnosti novely zákonů 2011 byla celkově věnována větší péče.

V poslední otázce se jednalo o četnost setkání. Zde jsem zjistila, že v období č. 2 se četnost zvýšila v průměru o 1 návštěvu na klienta, což je pro mne důkazem, že klientům v období č. 2 byla i v tomto ohledu věnována větší péče než v období před nabytím platnosti novely zákonů 2011.

12 Závěr

Bakalářská práce se zabývá tématem sociální práce na obci II. stupně. Sleduje, jak změny, které se udály na základě působení novelizačního *zákona č. 366/2011 Sb.*, do této práce zasáhly organizačně i obsahově ve vztahu ke klientovi.

V teoretické části jsem se věnovala obecně sociální práci a vymezila jsem pojmy sociální pracovní a klient sociální práce. Dále jsem ukotvila sociální práci legislativně a zaměřila se na vybrané paragrafy zákona o pomoci v hmotné nouzi, jejichž prostřednictvím jsem přiblížila nejdůležitější změny, které měly vliv na podobu sociální práce. Popsala jsem novou podobu vedení spisové dokumentace ve formě Standardizovaného záznamu sociálního pracovníka. Na závěr teoretické části jsem se zmínila o konkrétních záměrech potažmo souběžných cílech týkajících se změny zákona o pomoci v hmotné nouzi, které jsem čerpala z důvodové zprávy novelizačního zákona 2011.

Hlavním cílem praktické části bylo zjistit metodou obsahové analýzy spisové dokumentace vybraného vzorku klientů, jak se změna projevila v obsazenosti cílových skupin klientů, v používání přímých metod sociální práce, v tom, kdo inicioval první setkání a kolik setkání proběhlo v daném období. Vzhledem k omezenému počtu klientů ve vzorku v mé práci (což bylo pravděpodobně v důsledku čerstvé a teprve pozvolna se ustalující změny, která vyplynula z novelizace zákonů) nešlo o vyvozování závazných závěrů. Nicméně zjištěné údaje mě vedou k přesvědčení, že klientům v období č. 2, tedy v raném období účinnosti novely zákonů 2011 bylo na úrovni obce II. stupně věnováno v rámci přímé sociální práce více času a péče, a že klienti projeví více snahy aktivně se podílet na řešení své nepříznivé situace.

V teoretické části své práce v kapitole „Důvodová zpráva k novele zákonů 2011“ jsem uvedla, že souběžným cílem navrhovaných změn zákonů bylo zabezpečit klientovi potřebnou odbornou pomoc prostřednictvím metod sociální práce, pro kterou doposud nebyl na obci II. stupně dostatečný prostor kvůli vytěžujícímu vedení

dávkové agendy. Také šlo o to, aby v tomto duchu sociální pracovník mohl v dostatečné míře zastávat pouze jednu roli ve vztahu ke klientovi, a sice roli podporovatele klienta při jeho aktivním řešení vlastní nepříznivé sociální situace. S ohledem na uvedené důvody by moje práce mohla sloužit jako pilotní studie toho, zda byly souběžné cíle navrhovaných změn zákonů naplněny.

Seznam použitých zdrojů

Literatura:

BECK, P. *Zákon o pomoci v hmotné nouzi...* Vyškov: Vzdělávací agentura PROFESIM, 2013.

GULOVÁ, L. *Sociální práce: Pro pedagogické obory*. 1.vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2011. 208 s. ISBN 978-80-247-3379-1.

KLIMENTOVÁ, E. *Teorie a metody sociální práce I*. 1.vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2001. 76 s. ISBN 80-244-0318-8.

KLIMENTOVÁ, E. *Teorie a metody sociální práce II*. 1.vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2001. 76 s. ISBN 80-244-0320-X.

KOLÁŘOVÁ, I. *Sociální služby – sociální práce na obcích: Akreditovaný kurz*. Brno: Vzdělávací centrum MORAVA, 2012. 28 s.

LINHART, J. a kol. *Slovník cizích slov pro nové století*. Litvínov: Dialog, 2010. 416 s. ISBN 80-7382-006-4.

MAHROVÁ, G. VENGLÁŘOVÁ, M. a kol. *Sociální práce s lidmi s duševním onemocněním*. 1.vyd. Praha: Grada Publishing, a.s 2008. 168 s. ISBN 978-80-247-2138-5.

MATOUŠEK, O. a kol. *Metody a řízení sociální práce*. 1.vyd. Praha: Portál, 2003. 380 s. ISBN 80-7178-548-2.

MATOUŠEK, O. *Slovník sociální práce*. 1.vyd. Praha: Portál, 2003. 288 s. ISBN 80-7178-549-0.

MATOUŠEK, O. a kol. *Základy sociální práce*. 1.vyd. Praha: Portál, 2001. 312 s. ISBN 80-7178-473-7.

NAVRÁTIL, P. *Teorie a metody sociální práce*. 1.vyd. Brno: Marek Zeman, 2001. 162 s. ISBN 80-903070-0-0.

ŘEZNÍČEK, I. *Metody sociální práce*. 1.vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1994. 75 s. ISBN 80-85850-00-1. s. 17

ÚLEHLA, I. *Umění pomáhat: učebnice metod sociální práce*. Písek: Renaissance, 1996. 162 s.

Právní normy:

Zákon č. 366/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony – platný k 31. 12. 2012

Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů – platný od 1. 1. 2012 do 31. 12. 2012

Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů – platný k 31. 12. 2011

Prováděcí vyhláška č. 424/2011 Sb., o vzoru, náležitostech a provedení karty sociálních systémů, vzoru, náležitostech a provedení potvrzení o ztrátě, odcizení, poškození nebo zničení karty sociálních systémů a vzoru Standardizovaného záznamu sociálního pracovníka – platná k 31. 12. 2012

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č.128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška č. 389/2011 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o pomoci v hmotné nouzi

Zákon č. 73/2011 Sb., o Úřadu práce České republiky

Internetové a jiné zdroje:

- <http://www.mpsv.cz/cs/5> ze dne 22. února 2014
- <https://help.odok.cz/vykladovy-slovník> ze dne 22. února 2014
- Nečas P., Drábek J., *Důvodová zpráva*. Praha: 18. května 2011. Soubor t0372a0.odt. Dostupné z <http://www.evropsky-rozhled.eu/novela-zakona-o-pomoci-v-hmotne-nouzi-kdo-jak-hlasoval/> ze dne 22. února 2014

Seznam příloh

1. Metodická příručka – vzor Standardizovaného záznamu sociálního pracovníka
2. Záznam z osobního jednání – příklad vedení záznamu
3. Standardizovaný záznam sociálního pracovníka – příklad vedení záznamu

Příloha č. 1

Ing. Simona Sedláčková, vzdělávací agentura PROFESIM® (akreditovaná instituce MV ČR, MPSV ČR)
Rychtářov 123, 682 01 Vyškov, IČ: 869 55 152, DIČ: CZ7755284680,
e-mail: sedlackova@profesim, tel.: 725 593 053
www.profesim.cz

ZÁKON O POMOCI V HMOTNÉ NOUZI...

Mgr. Petr Beck
8. února 2013, Olomouc

**STANDARDIZOVANÝ ZÁZNAM
SOCIÁLNÍHO PRACOVNÍKA
VZOR**

Úřední záznamy o spisu:

(pozn. registrační údaje o manipulaci se spisem)

Možné uvést např. informace o pořizení záznamu, zaznamenání údaje do spisu – den a kdo; v případě opakovaného vypisování záznamu (např. u kontinuální práce s klientem) uvést pouze změny oproti předchozímu záznamu...

I. OSOBNÍ ÚDAJE KLIENTA A JEJICH ZMĚNY

Titul, příjmení	
Jméno	
Datum, místo a stát narození	
Rodné číslo	
Adresa místa trvalého pobytu	<i>Evidenční adresa - nemusí být totožná se skutečným bydlištěm nebo s adresou pro doručování. V případě cizince bez trvalého pobytu na území ČR adresa hlášeného pobytu dle jiných právních předpisů.</i>
Adresa pro doručování	<i>Upozornit klienta na možnost uvedení adresy pro komunikaci s úřadem, pro úřední a jiné důležité písemnosti např. podle místa jeho skutečného pobytu nebo místa, kde má možnost písemností přehírat.</i>
Kontakt (tel., mob., e-mail)	
Bydliště (je-li odlišné od TP)	<i>Faktické bydliště, které užívá</i>
Státní občanství	
Důchod aj. dávky pojistných systémů sociálního zabezpečení	ano – ne
Výkon výdělečné činnosti <i>(možné upřesnění, zda jde o regulérní prac. poměr, prac. poměr na dohodu, OSVČ ...)</i>	ano – ne
Výkon výdělečné činnosti v zahraničí <i>(informace na základě jaké smlouvy)</i>	ano – ne
Rodinný příslušník v zahraničí	ano – ne
Nezaopatřenost	ano – ne

Je možné se klienta zeptat, zda rodinný příslušník pracuje nebo vykonává výdělečnou činnost v zahraničí, pobírá dávky ze zahraničí, zda nemá trvalý pobyt nebo bydliště v zahraničí, má jinou státní příslušnost nebo bydliště než klient, apod. (zjištění z důvodu možné příslušnosti osoby k jinému členskému státu EU, EHP apod.)

Tyto informace a údaje, které nejsou přímo obsaženy v osobních údajích o klientovi, je možné uvést v části III. formuláře popis výchozí situace klienta.

II. ZAŘAZENÍ KLIENTA DO CÍLOVÉ SKUPINY

Rozhodující pro zařazení klienta je sociální událost nikoliv sociální anamnéza (např. rodina s dětmi).

Př.: příjmová nedostatečnost způsobuje hmotnou nouzi, ale nepůsobí problém ve vztazích uvnitř rodiny, nejde tedy o cílovou skupinu – rodina s dětmi, ale o osoby s materiálními problémy.

1. Osoby se zdravotním postižením nebo duševním onemocněním	
1.1	Tělesné postižení dětí i dospělých
1.2	Smyslové postižení dětí i dospělých
1.3	Mentální postižení dětí i dospělých
1.4	Duševní onemocnění dětí i dospělých
1.5	Ostatní onemocnění
2. Osoby pečující o osoby závislé na péči jiné fyzické osoby	
2.1	Sociální problémy vyplývající z péče o závislou osobu (děti, senioři, osoby se zdravotním postižením)
3. Osoby z různým stupněm omezení způsobilosti k právním úkonům	
3.1	Ohrožení práv osob před zbavením/omezením způsobilosti k právním úkonům
3.2	Ohrožení práv osob po zbavení/omezení způsobilosti k právním úkonům
4. Osoby ohrožené sociálním vyloučením	
4.1	Sociální vyloučení, které je důsledkem stáří, zdravotního postižení nebo jiné sociální události
4.2	Sociální vyloučení, které vyplývá z příslušnosti k národnostní menšině nebo lokální komunitě
5. Osoby ohrožené rizikovým způsobem života	
5.1	Sociální problémy vyplývající z neorganizovaného způsobu života dětí a mládeže
5.2	Sociální problémy vyplývající z poskytování placených sexuálních služeb
5.3	Sociální problémy vyplývající ze zneužívání alkoholu
5.4	Sociální problémy vyplývající ze závislosti na hracích automatech
5.5	Sociální problémy vyplývající z příslušnosti k rizikové subkultuře
5.6	Sociální problémy vyplývající ze zneužívání omamných a psychotropních látek
5.7	Sociální problémy vyplývající z páchání trestné činnosti
6. Oběti agrese, trestné činnosti a domácího násilí	
6.1	Sociální problémy obětí trestné činnosti jiných osob
6.2	Sociální problémy obětí domácího násilí
6.3	Sociální problémy obětí týrání, zneužívání nebo zanedbávání, pokud se nestávají klienty orgánů sociálně právní ochrany (např. senioři, osoby s postižením nebo omezením způsobilosti k právním úkonům, osoby, které jsou oběťmi organizovaného zločinu apod.)
6.4	Sociální problémy obětí jiných forem agresivního jednání
7. Osoby, které ztratily přístřeší, nebo se nacházejí v nejistém či neadekvátním bydlení	
7.1	Riziko ztráty bydlení
7.2	Ztráta či absence bydlení

7.3	Nevyhovující bydlení	
8. Nezaměstnaní a osoby s materiálními problémy		
8.1	Nízké příjmy	
8.2	Nekompetence hospodařit s finančními prostředky nebo jejich ekvivalentem	
8.3	Zadlužení	
8.4	Ztráta zaměstnání a dlouhodobá nezaměstnanost	
9. Imigranti		
9.1	Sociální problémy vyplývající z imigrace ze zemí EU, EHP a Švýcarska	
9.2	Sociální problémy vyplývající z imigrace ze třetích zemí (jiných než EU, EHP a Švýcarska)	
10. Rodiny s dětmi		
10.1	Zanedbávání, týrání a zneužívání dětí	
10.2	Výchovné problémy dětí	
10.3	Vztahové problémy v rodině, které vedou k ohrožení dětí	
10.4	Pobyt dítěte v zařízení ústavní nebo ochranné výchovy	
11. Další skupiny osob nevedené výše		

III. KLIENT A JEHO ŽIVOTNÍ SITUACE

(Vymezení a stanovení problému)

<p>Popis výchozí situace klienta (přímo nebo náznakem vyslovená, příp. v rozhovoru se sociálním pracovníkem upřesněná přání, záměry, cíle, požadavky, očekávání)</p>	<p>období: <i>Časový úsek, ve kterém úřad zastupovaný sociálním pracovníkem spolupracoval s klientem. V době spolupráce sociálního pracovníka a klienta je v záznamu označen rámcovým datem počátku spolupráce (např. březen 2012). Pokud je spolupráce ukončena, popř. přerušena, je krámcovému datu počátku spolupráce připsáno rámcové datum ukončení, popř. přerušeni spolupráce (např. listopad 2012). Pokud je spolupráce po čase navázána znovu, období je opět označeno rámcovým datem počátku spolupráce.</i></p> <p><i>(doba spolupráce - musí být zřejmé, zda jde o jednorázový kontakt nebo zda je předpoklad kontinuální práce, apod.)</i></p> <p>záznam... <i>co má být řešeno, členění úkolů nebo jednotlivých dílčích cílů apod.</i></p>
<p>1. charakteristika jeho osoby a její změny (např. životní cíle nebo plány, potíže, zdravotní stav, ekonomická situace, rodinná situace, zvláštní zvyklosti, šance a silné stránky)</p>	<p>období: záznam... <i>sociální anamnéza (osobní, rodinná, vztahová...), popis vnějších a vnitřních</i></p>

	činitelů, které mohou sociální situaci osoby ovlivnit, apod.
2. charakteristika jeho problémů ve vztazích se subjekty sociálního prostředí a jejich změn (např. spory, neplnění dohod, nedorozumění, obtíže, konflikty apod. ve vztazích s osobami, komerčními, nevládními občanskými aj. organizacemi, úřady státní správy a obecní samosprávy, organizacemi sociálních služeb)	období: záznam... <i>popis dosavadní a současně problematické situace, o jaký druh problému se jedná, jaký je postoj klienta, v čem spatřuje problémy on, zda je mu někdo s jejich řešením nápomocen, jakou má představu o řešení problémů, jaký má vztah k prostředí, k institucím, zda využívá nějaké sociální služby apod.</i>

IV. POUŽITÁ METODA PŘÍMÉ PRÁCE S KLIENTEM

Fáze vyhledávání (depistáž)	
1.1.	Vědomé, cílené a včasné vyhledávání jedince nebo skupiny ohrožených sociálním vyloučením nebo jinou sociální událostí v jejich sociálním prostředí <i>(zda byly skutečnosti o sociální situaci klienta zjištěny v rámci aktivity a depistáže ze strany úřadu, nebo v rámci jiného řízení, popř. na základě podnětu a příp. koho, nebo jde o aktivitu a řešení situace na základě potřeb jiného orgánu, na základě podnětů občanů, apod.)</i>
1.2.	Zachycení problému v časném stadiu, evidence, následné odborné posouzení situace a návrh intervence <i>Popis konkrétní problematické situace, posouzení – do jaké míry a v jakém časovém horizontu je vhodné situaci řešit, a zda např. je situace řešitelná např. poradenstvím, nebo potřebou i asistence nebo jiné intervence přímo v rodině popř. ve spolupráci s jiným orgánem (např. SPOD, kurátorem, opatrovníkem apod.) Je nezbytné uvést, zda jde o situaci, kterou je třeba řešit neprodleně (např. v případě poradenství v průběhu řízení o dávkách, kdy např. klient sociálnímu pracovníkovi předloží vydané rozhodnutí, s nímž nesouhlasí, a s ohledem na časové prodlení, než klient vyhledá pracovníka, pak další úkony nesnesou odkladu a je třeba podat odvolání neprodleně, aby nedošlo k marnému uplynutí odvolací lhůty). Naopak řešení jiných nepříznivých situací nemusí a ani nemůže probíhat jinak, než postupně formou plnění jednotlivých postupů a úkonů, tj. je třeba kontinuální činnost v průběhu delší doby. Z charakteru situace pak vyplývá i její posouzení a návrh intervence (poradenství, asistence, doprovázení apod.).</i>
2. Fáze posouzení životní situace	
2.1.	Zjištění poznatků o životní situaci <i>Popis životní situace, podmínky, ve kterých žije, kde, s kým žije, interakce s okolím, vztahy s užší i vzdálenější rodinou, s jinými osobami a jinými sociálními skupinami (přátelé, komunita, církev, bývalí spolupracovníci, apod.)</i>
2.2.	Posouzení potřebnosti intervence <i>(zvážení – proč je vhodná např. intervence ve formě asistence a nikoliv</i>

	<i>jen poradenství, jde např. o klienta, který má problém v komunikaci s institucemi a nebylo by tak bez asistence dosaženo účelu intervence pouze s využitím poradenství): zdůvodnění, že se nejedná o zneschopňování klienta</i>	
2.3.	Vyhodnocení požadavku klienta na základě informace o jeho životní situaci a stanovení účelu předběžné formulace hlavních rysů plánu intervence <i>Stanovení reálného cíle (kam se chce klient dostat) a popis prostředků a postupů zvolených k dosažení cíle</i>	
2.4.	Provedení sociálního šetření za účelem posouzení životní situace klienta a zjištění jeho potřeb a podoby intervence - bylo provedeno ve spolupráci např. s ÚP a na jeho základě byl navázán kontakt s klientem - bude provedeno v termínu... (uvést důvody) - nebude provedeno (uvést důvody)	
3. Fáze plánování		
3.1.	Individuální plánování s jedincem, skupinou nebo komunitou <i>(Jednotlivé kroky a fáze vycházejí z toho, zda pracujeme s jednotlivcem, s rodinou nebo jde o celou komunitu, která má být řešena např. z hlediska shodného problému). Plán jednotlivých kroků může být např. koncipován takto:</i> - zjištění podrobnějších informací k řešenému problému (od rodinných příslušníků, v případě, že jde o rodinu a informace jsou známy jinému členu rodiny; od příslušných institucí, pokud jde o informace, které přísluší do jejich působnosti apod.) - provést chronologii potřebných kroků a členění z nich vyplývajících úkolů, - stanovit předpoklad časového rozložení kroků a úkolů včetně jejich hodnocení.	
3.2.	Evaluaace <i>Posouzení a zhodnocení situace a její perspektivy řešení v krátkodobém i dlouhodobém horizontu, hodnotit jednotlivé dílčí kroky z hlediska úspěšnosti splnění způsobem vedoucím k motivaci klienta.</i>	
4. Fáze zaměřená na změnu klienta		
4.1.	Motivační rozhovor	
4.2.	Podpora kompetencí jedince <i>Zdůraznění těch oblastí jednání klienta, které lze dobře využít pro řešení nepříznivé sociální situace, podpora schopností klienta a jeho zplnomocňování k samostatnému řešení situace; podpora a motivace k omezení patologických projevů jednání a komunikace.</i>	
4.3.	Podpora kompetencí malé skupiny (např. rodiny, páru, vrstevnické skupiny) <i>Zejména podpora spolupráce, organizace činností v rodině, kooperace apod. Je nezbytné brát vždy v úvahu nejen zájmy klienta jako jednotlivce, pokud jde o rodinu, ale o sladění zájmů celé rodiny, což je řešeno v rámci působení sociálního pracovníka na klienta. Tj. např. klient je společně posuzován s celou rodinou (manželka a dítě), je nezaměstnaný, ale nemá v úmyslu se zaevidovat na ÚP, protože je např. negativně nastaven a nekomunikuje s institucemi, tj. nemá zájem svou situaci řešit tím, že se zaeviduje na ÚP a bude si hledat zaměstnání.</i>	

	<i>V zájmu rodiny však je naopak, aby klient byl v evidenci na ÚP, když tato okolnost je podmínkou pro např. sociální dávky apod. Tj. zájmy klienta, které prosazuje, můžou stát proti zájmům jeho rodiny. Proto je působení sociálního pracovníka, aby směřoval klienta i s ohledem na zájmy jeho rodiny, a to v zájmu působení na sjednocení rodiny a jejich zájmů.</i>
4.4.	Nácvik a upevňování motorických, psychických a sociálních dovedností a schopností klienta) <i>Zejm. při existenci kontinuální práce s klientem. Např. nácvik a překonání bariéry – odstranění obav z komunikace s institucemi, podpora dalších vlastností k řešení nepříznivé sociální situace spojené s nepříjemnými kroky vůči např. třetím osobám apod.</i>
4.5.	Základní sociální poradenství <i>(podání informace např. o kompetencích orgánů, nasměrování a základní orientace klienta apod.)</i>
4.6.	Odborné sociální poradenství <i>(Koordinace více postupů a činností včetně práce s informacemi a údaji...). Jde o postupy, které vyžadují více odborných informací a jejich propojení při jejich aplikaci, např. pokud jde o informace z oblasti nemocenského pojištění a dávek, z oblasti nároků na důchodové dávky apod. Tj. jde o takový rozsah poradenství, který je nad rámec např. postupů směřujících k předání klienta, resp. jeho nasměrování, k jiné dle působnosti příslušné instituci, nebo podání základních informací o kompetencích institucí, povahy sociálních dávek apod. Navíc zpravidla jde o potřebu propojení a kombinace dalších oblastí sociálního zabezpečení, pracovního práva – tj. propojení systémů dávek a nároků.</i>
4.7.	Krizová intervence <i>(Okamžité a neodkladné řešení situace např. ve spolupráci se SPOD, nebo poskytovatelem služeb – např. azylový dům - noclehárnou, pomoc při vyřízení dávky MOP z důvodu ohrožení na zdraví ze systému pomoci hmotné nouze ...)</i>
4.8.	Doprovázení klienta <i>(Forma sociální asistence, tj. např. k jednání na instituci nebo k lékaři apod.). Jedná se o doprovázení ve smyslu faktického doprovodu k jednání, ale rovněž ve smyslu provázení procesem (např. rozvodová situace apod.).</i>
4.9.	Dohled nad klientem <i>(Fázování úkolů a sledování jejich plnění, viz úkolový přístup, hodnocení dosažení dílčích cílů...)</i>
4.10.	Sociální práce s komunitou <i>(Řešení sociální skupiny se shodnými problémy apod. s návazností na komunitní plánování apod. potřeby služeb ...)</i>
4.11.	Evaluace
5.	Fáze zaměřená na změnu sociálního prostředí klienta <i>Záleží na konkrétní výchozí situaci klienta, na jeho možnostech a schopnostech, na jeho postojích a prostředí, v němž žije, jaké osoby jej např. podporují a které naopak představují problém ve vztazích, viz popis výchozí situace a souvisejících bodů. Příkladem může být sociální pracovník v roli mediátora (v pozici prostředníka, vyjednávající apod.)</i>
5.1.	Podněcování změn v interakcích mezi klienty a subjekty v jejich

	sociálním prostředí	
5.2.	Podněcování změn subjektů v sociálním prostředí klienta	
5.3.	Situační intervence	
5.4.	Navázání kontaktu s poskytovatelem další pomoci	
6. Fáze preventivní práce		
6.1.	Propagace dostupných služeb mezi cílovou skupinou <i>Objektivně: letáky, brožury, upozornění na společenských akcích apod. Subjektivně ke klientovi: vytvoření scénáře ochrany proti vzniku a důsledkům nepříznivých sociálních situací, např. nejvhodnějším nástrojem pro ochranu práv klienta a jeho následnou možnost svou situaci řešit je sepsání protokolu z jednání, kde jsou uvedena práva, povinnosti, lhůty apod., což vede k efektivnímu a správnému jednání klienta. Jde vždy o určitou formu poučení a poradenství pro klienta směřující k dalším krokům a řešením.</i>	
6.2.	Předání informace <i>Spolupráce s institucemi, internet.</i>	

V. POUŽITÁ METODA NEPŘÍMÉ PRÁCE S KLIENTEM

1. Dokumentace práce	
<i>Obecné zásady vedení dokumentace – dokumentace nemusí být vedena (povinnost pouze SZSP):</i>	
<ul style="list-style-type: none"> - formální náležitosti všech úkonů (zápisy a protokoly do spisu, vedení spisové dokumentace dle zásad obce, bez ohledu na skutečnost, do jaké míry je přístup do elektronického systému funkční apod.) - odborná terminologie, uvádění právních předpisů, včetně lokálních předpisů např. vyhlášky obcí, terminologie metod sociální práce (např. zvolená intervence) - obsahové rozlišení zdrojů informací, obsahem jsou zápisy a zjištění, která jsou zapisována tak, aby bylo zřejmé, co nebo kdo je zdrojem zjištění apod.) 	
<i>Členění textu ve spisové dokumentaci:</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • Informace a údaje sdělené v rámci jednání (rozhovoru s klientem) potvrzené klientem • Písemnosti předložené klientem (vycházíme z toho, že písemnosti státních a správních orgánů jsou pravdivé a správné, pokud se neprokáže opak) • Sdělení jiných osob, které toto sdělí prokazatelně (např. v rámci jiného řízení) • Sdělení jiných institucí u orgánů, poskytovatelů soc. služeb apod., jiných pracovníků • Záznamy do spisu sociálního pracovníka (ze šetření na základě pozorování apod., musí být zřejmé – kdo co říká, zda je to pozorování pracovníka apod.) • Záznamy sociálního pracovníka, které nejsou potvrzeny, ale vychází z dobré znalosti sociální situace klienta při existenci odpovědnosti sociálního pracovníka. 	
2.	Vypracování podkladové zprávy pro další instituce <i>Informace se poskytují v rozsahu a institucím dle příslušných právních předpisů (soudy, policie, finanční úřad, apod.)</i>
3.	Plánování a organizace aktivit <i>(rozdělení na úkoly pro klienta a kde se bude např. účastnit na krocích soc.</i>

pracovník apod., např. smlouva nebo dohoda mezi klientem a pracovníkem o postupech a participaci na úkolech a cílech a termínech, včetně stanovení termínu dalšího setkání)

VI. POUŽITÁ METODA SPOLUPRÁCE S DALŠÍMI ORGANIZACEMI

1. Zprostředkování další pomoci nebo služeb	
2. Asistence při jednání s organizacemi	
3. Zastupování práv klienta (např. soc. pracovník jako opatrovník)	
4. Spolupráce s relevantními službami nebo dalšími odborníky	
5. Management aktivit subjektů <i>Využívá se zpravidla v situaci, kdy je potřeba koordinovat a organizovat postupy a kroky:</i> <ul style="list-style-type: none"> - jednotlivých oblastí sociální práce, tj. v rámci působnosti a kompetencí jednotlivých sociálních pracovníků (kdy sociální pracovník se všeobecnou působností, pokud úřad má výkon sociální práce členěn na pracovníky zabývající se jednotlivými oblastmi sociální práce, působí jako koordinátor činností vedoucích k řešení sociální situace klienta), - nebo v rámci spolupráce s jinými institucemi a orgány, kdy situace klienta vyžaduje kooperaci sociálního pracovníka s jinými orgány státní správy (např. OSSZ, FÚ, soudy, Policie ČR apod.), - členění a vymezení kompetencí u dílčích kroků, které mají ovlivnit situaci klienta. 	

VII. JINÁ POUŽITÁ METODA

*záznam...
(přímá práce při realizaci řešení sociální situace - např. poradenství, asistence resp. forma doprovázení, faktický doprovod, krizová intervence, apod.)*

VIII. ZVOLENÁ INTERVENCE, VĚCNÁ NÁROČNOST A DOBA INTERVENCE APLIKOVANÝCH METOD

Zvolená intervence	Doporučená doba intervence (v min.)	Skutečná doba intervence (v min.)	Věcná náročnost (potřeba více odborníků...)
Jednání o poskytnutí sociální práce	5 – 15		
Sociální šetření	105 – 250		
Individuální plánování s jedincem skupinou nebo komunitou	20 – 60		
Motivační rozhovor	15-30		
Podpora kompetencí jedince	20 – 60		
Podpora kompetencí malé skupiny (např. rodiny, páru, vrstevnické skupiny)	30 – 90		
Sociální práce s komunitou	30 – 90		
Nácvik a upevňování dovedností a schopností klienta	30 – 60		
Základní sociální poradenství	5 – 15		

Odborné sociální poradenství	15 – 60
Krizová intervence	10 – 30
Doprovázení klienta	15 – 60
Dohled nad klientem	20 – 60
Evaluace	20 – 60
Dokumentace práce	10 – 30
Vypracování podkladové zprávy pro další instituce	30 – 90
Plánování a organizace aktivit	10 – 50
Podněcování změn v interakcích mezi klienty a subjekty v jejich sociálním prostředí	30 – 60
Podněcování změn subjektů v sociálním prostředí klienta	30 – 90
Navazování kontaktu s poskytovatelem další pomoci	5 – 15
Situační intervence	10 – 30
Asistence při jednání s organizacemi	20 – 90
Zastupování práv klienta	20 – 90
Spolupráce s relevantními službami nebo dalšími odborníky	20 – 90
Management aktivit subjektů při zvládnání určitého sociálního problému	20 – 90
Propagace dostupných služeb mezi cílovou skupinou	60 – 240
Depistáž	60 – 180

IX. Pomáhající intervence nebo služby poskytované před zahájením spolupráce s obecním úřadem (např. poradenství, pečovatelská služba, psychiatrická péče, sociální dávky, dotace apod.) a **žádosti a rozhodnutí o nich** (např. žádosti o sociální dávky a služby a způsob jejich vyřízení, rozhodnutí soudů, opatření nebo rozhodnutí obecního úřadu nebo jiných státních nebo samosprávných orgánů...apod.)

období záznam...	<i>Jednání s jinou institucí (podnět, dotaz úřadu nebo soudu, Policie ČR apod.), každá informace, která se vztahuje k sociální situaci osoby zjištěná od jiných úřadů, orgánů a organizací. Možné uvedení, zda je kopie nebo originál písemnosti, která je zdrojem informací o klientovi, vložen např. do spisové dokumentace klienta nebo kde lze získat...</i>
---------------------	--

X. PROJEDNÁVÁNÍ NÁVRHU A POPIS PLÁNU POMÁHAJÍCÍ INTERVENCE, ZÁZNAM O PRŮBĚHU A HODNOCENÍ JEHO REALIZACE

Cíl: (ujednání mezi klientem a sociálním pracovníkem o tom, co je třeba řešit)	<i>Členění na hlavní cíl, aktuální cíl, dílčí cíle.</i>
Plán pomáhající intervence – hlavní a dílčí cíle pomáhající intervence:	<i>Záznam (typ setkání nebo činnosti, výsledné ujednání, v případě potřeby</i>

(čeho má být v zájmu realizace cíle dosaženo, kým, do kdy, jak – navržené činnosti a metody realizace cíle, důvod přerušení spolupráce apod.)	<i>průběh události nebo další údaje a komentáře...</i>
období datum	
Popis průběhu realizace plánu pomáhající intervence a vyhodnocení realizace: (evaluace navržených a použitých činností a metod realizace a dosažení cíle pomáhající intervence případné změny plánu pomáhající intervence – nové cíle, činnosti, nebo metody, k jejichž změně došlo na základě evaluace)	<i>Záznam (vyhodnocení hlavních nebo dílčích cílů pomáhající intervence).</i>
období datum	
Zpracoval(a):	
Dne:	
Pozn.:	<i>Např. klient nechce uvést své jméno; Sdělit skutečnost, kterou nebylo možno uvést do jednotlivých částí záznamu: Datum, čas a místo (úřad, domácí prostředí při sociálním šetření, apod.) příští sjednané schůzky a kontakt na sociálního pracovníka; Seznam předaných písemností a dokladů...</i>

Zpracoval:

Dne: Datum a čas ukončení záznamu (důležité pro případ sporu o uvedených údajích, kdy klient bude tvrdit, že jim sdělené údaje byly později změněny).

Příloha č. 3

Standardizovaný záznam sociálního pracovníka

OSOBNÍ ÚDAJE KLIENTA A JEJICH ZMĚNY

Titul, příjmení [REDAKCE]
Jméno [REDAKCE]
Datum, místo a stát narození [REDAKCE]
Rodné číslo [REDAKCE]
Adresa místa trvalého pobytu [REDAKCE]
Adresa pro doručování [REDAKCE]
Kontakt (tel., mob., e-mail) [REDAKCE]
Bydliště (je-li odlišné od trvalého pobytu) [REDAKCE]
Státní občanství [REDAKCE]

červen 2012 -

Důchod aj. dávky pojistných systémů soc. zabezpečení	NE
Výkon vydělečné činnosti	NE
Výkon vydělečné činnosti v zahraničí	NE
Rodinný příslušník v zahraničí	NE
Nezaopatřenost	NE

ZAŘAZENÍ KLIENTA DO CÍLOVÉ SKUPINY (včetně dílčího rozlišení)

červen 2012 -

8. Nezaměstnaní a osoby s materiálními problémy

8.2 Nekompetence hospodařit s finančními prostředky nebo jejich ekvivalentem

KLIENT A JEHO ŽIVOTNÍ SITUACE

Popis výchozí situace klienta

červen 2012 -
Rozhodnutím Krajského soudu v Brně bylo [REDAKCE] ustanoveno opatrovníkem panu [REDAKCE] při nakládání s movitým a nemovitým majetkem převyšujícím hodnotu 500,-Kč.

Charakteristiky životní situace klienta:

1. charakteristika jeho osoby a její změny

červen 2012 -
[REDAKCE] je rozvedený, žije sám u svého známého na jeho statku ve [REDAKCE]. Sociální šetření mi od majitele pozemku nebylo umožněno. Je mi známo, že v objektu majitel pěstuje vepře.
[REDAKCE] je vyučený zedníkem, je nezaměstnaný a odkázaný na sociální dávky. S rodinou nekomunikuje. Je obecně známo, že pan [REDAKCE] dlouhodobě nadužíval alkohol a v důsledku tohoto se u něj objevili i určité změny v osobnosti. Má problémy s osobní hygienou, chodí zanedbaný, nedokáže organizovat svoje věci, často je bezradný a neví, co má dělat. Klient je snadno zneužitelný okolím, i když není pod vlivem alkoholu.

2. charakteristika jeho problémů ve vztazích se subjekty sociálního prostředí a jejich změn

červen 2012 -
S rodinou pan [REDAKCE] nekomunikuje. Manželka mu údajně

zabalila osobní věci a vykázala ho z domu, dům přepsala na svého syna. Manželka rovněž podala návrh na rozvod manželství a omezení ve způsobilosti k právním úkonům. V současné době probíhá řízení o přiznání invalidního důchodu.

POUŽITÁ METODA PŘÍMÉ PRÁCE S KLIENTEM

červen 2012 -

4. Fáze zaměřená na změnu klienta

4.9. Dohled nad klientem

POUŽITÁ METODA NEPŘÍMÉ PRÁCE S KLIENTEM

POUŽITÁ METODA SPOLUPRÁCE S DALŠÍMI ORGANIZACEMI

JINÁ POUŽITÁ METODA

ZVOLENÁ INTERVENCE, VĚCNÁ NÁROČNOST A DOBA INTERVENCE ZVOLENÝCH METOD

Zvolená intervence	Doporučená doba intervence (v min.)	Skutečná doba intervence (v min.)	Věcná náročnost
červen 2012 -			
Nácvik a upevňování dovedností a schopností klienta	30 až 60	60	
Dohled nad klientem	20 až 60	40	
Dohled nad klientem	20 až 60	30	
Dohled nad klientem	20 až 60	60	
Asistence při jednání s organizacemi	20 až 90	40	
Nácvik a upevňování dovedností a schopností klienta	30 až 60	40	
Nácvik a upevňování dovedností a schopností klienta	30 až 60	40	
Dohled nad klientem	20 až 60	20	
Spolupráce s relevantními službami nebo dalšími odborníky	20 až 90	120	
Plánování a organizace aktivit	10 až 50	40	
Individuální plánování s jedincem, skupinou nebo komunitou	20 až 60	60	

POMÁHAJÍCÍ INTERVENCE NEBO SLUŽBY POSKYTOVANÉ PŘED ZAHÁJENÍM SPOLUPRÁCE S OBECNÍM ÚŘADEM

PROJEDNÁVÁNÍ NÁVRHU A POPIS PLÁNU POMÁHAJÍCÍ INTERVENCE, ZÁZNAM O PRŮBĚHU A HODNOCENÍ JEHO REALIZACE

Cíl: Hospodaření s finančními prostředky, které přesahují částku 500, Kč, pomoc při jednání s úřady.

Plán pomáhající intervence - hlavní a dílčí cíle pomáhající intervence:

červen 2012 -

13.7.2012 Pomoc a podpora při návštěvě OSSZ ve Zlíně
Dohled nad klientem

Popis průběhu realizace plánu pomáhající intervence a vyhodnocení realizace:

červen 2012 -

13.7.2012 Pan [redacted] se dostavil osobně do kanceláře. Sdělil mi, že jede k ošetřující lékařce MUDr. [redacted]. Předložil mi pozvánku k návštěvě posudkového lékaře ČSSZ. Je předvolán, aby se dostavil 17. 7. v 10 hodin do Zlína na OSSZ. Klient byl bezradný, nevěděl, co má dělat. Podpořila jsem ho v tom, že by bylo vhodné lékaře navštívit. Zeptala jsem se ho zda zná Zlín. Odpověděl, že trochu ano. Vyhledala jsem na internetu - mapy Zlín a ukázala jsem mu, kde se OSSZ nachází. Zorientoval se a řekl, že rozumí, kde místo je a kam se má dostavit. Rovněž jsem mu vyhledala na internetu autobusová spojení z Kroměříže do Zlína a časy spojů jsem mu vytiskla. Pan [redacted] se rozpovídal o svém životě.

Plán pomáhající intervence - hlavní a dílčí cíle pomáhající intervence:

červen 2012 -

27.8.2012 Dohled nad klientem.
Pomoc při práci s dokumenty.

Popis průběhu realizace plánu pomáhající intervence a vyhodnocení realizace:

červen 2012 -

27.8.2012 Osobní návštěva klienta. Pan [redacted] bydlí stále v Azylovém domu pro muže v Kroměříži. Do [redacted] přijel za účelem vyzvednutí si doručené pošty. Odevzdal mi dopis z Úřadu práce v KM s žádostí o vysvětlení, co se od něho bude požadovat. Klient byl předvolán na ÚP do Kroměříže za účelem objasnění pracovní neschopnosti. Doporučila jsem klientovi, aby se na úřad práce dostavil. V případě potřeby mě bude kontaktovat telefonicky. Pan [redacted] mě informoval o tom, jak se mu žije v Azylovém domě, o svém spolubydlicím, o tom jak tráví volný čas. Zeptala jsem se klienta, zda se snaží sehnat si práci. Uvedl, že se informoval u dvou firem, ale v současné době nemůže pracovat jako zedník a jinou práci neumí.

Plán pomáhající intervence - hlavní a dílčí cíle pomáhající intervence:

červen 2012 -

3.9.2012 Dohled nad klientem.
Pomoc při práci s doručenými dokumenty.

Popis průběhu realizace plánu pomáhající intervence a vyhodnocení realizace:

červen 2012 -

3.9.2012 Klient se osobně dostavil, sdělil mi, že ve středu navštívil Úřad práce v Kroměříži. Příslušná pracovnice po něm požaduje doklad o tom, zda je v současné době v pracovní neschopnosti. Neví, co má ošetřující lékařce sdělit. Telefonicky jsem mu celou záležitost předjedнала a doporučila jsem mu, aby potvrzení na úřad práce předložil. Rovněž jsem sdělila panu [redacted], že má možnost projednat s ošetřující lékařkou vhodná zaměstnání vzhledem ke svému zdravotnímu stavu. Podle potvrzení praktického lékaře již nemůže vykonávat zednické práce.

Plán pomáhající intervence - hlavní a dílčí cíle pomáhající intervence:

červen 2012 -

10.10.2012 Dohled nad klientem.
Pomoc při práci s doručenými dokumenty.

Popis průběhu realizace plánu pomáhající intervence a vyhodnocení realizace:

červen 2012 -

10.10.2012 Klient se dostavil k osobnímu jednání. Uvedl, že osobně jednal s Mgr. [redacted], která mu sdělila, že materiály, které se týkají SJM a soudního majetkového vyrovnání předala JUDr. Jaroslavě [redacted], která bude nově zastupovat pana [redacted] při soudním jednání. Paní doktorka dále sdělila panu [redacted], že bude s jeho bývalou manželkou osobně jednat a pokusí se o mimosoudní dohodu. Pan [redacted] mě požádal o pomoc v záležitosti jeho osobního účtu.

Předložil mi výpis z účtu, který činí - 816,-Kč. Pan [redacted] platí měsíční částku za vedení účtu a poplatek za maxkarty. Na účtu nemá žádné finanční prostředky. Doporučila jsem panu [redacted] částku ve výši 816,-Kč vložit na účet a zrušit ho. Klient nemá PIN kód. Dále mi pan [redacted] popisoval, jak se mu žije v Azylovém domu v KM.

Plán pomáhající intervence - hlavní a dílčí cíle pomáhající intervence:

červen 2012 -

29.10.2012 SP na žádost klienta pomůže se zrušením účtu.

Popis průběhu realizace plánu pomáhající intervence a vyhodnocení realizace:

červen 2012 -

29.10.2012 Pan [redacted] se dostavil k osobnímu jednání. Byl čistě oblečený, oholený a upravený. Sdělil mi, že byl u MUDr. [redacted] zubní lékařky na ošetření. Hovořili jsme o tom, jak se mu žije v azylovém domu, jaké jsou vztahy s ostatními obyvateli a jeho spolubydlicím na pokoji. Dále jsme projednávali vhodnost zrušit osobní účet klienta. Na účtu mu narůstají neuhrazené poplatky za maxkarty a za vedení účtu. V současné době činí výše částky - 816,-Kč. Klient byl iniciativní a zašel si sám na Českou poštu. Zde mu sdělili, že účet může být zrušen až po uhrazení dlužné částky. Rovněž mu poskytli telefonický kontakt na pracovníci, se kterou je možné dohodnou podmínky uharazení dluhu (pro klienta nejlépe splátkový kalendář). Zprostředkovala jsem klientovi na jeho požádání telefonické spojení s pracovníci příslušného pracoviště ČP. Dohodli se na tom, že 15. 11., kdy mě klient navštíví, sdělí pracovnice panu [redacted] možnost vytvoření splátkového kalendáře a způsob úhrady pohledávky.

Plán pomáhající intervence - hlavní a dílčí cíle pomáhající intervence:

červen 2012 -

15.11.2012 Pomoc při zrušení osobního účtu.

Popis průběhu realizace plánu pomáhající intervence a vyhodnocení realizace:

červen 2012 -

15.11.2012 Pan [redacted] se dostavil do mé kanceláře. Sdělil mi, že byl na zubním ošetření. Na základě skutečnosti z minulého jednání jsem umožnila klientovi dohodnout se s příslušnou pracovníci telefonicky na podmínkách a praktickém provedení zrušení účtu a vytvoření splátkového kalendáře na pohledávku, která je na účtu. Hovořili jsme rovněž o jednání soudu, které se má uskutečnit 11. 12. 2012 ve věci výživného rozvedeného manžela. Dále jsme s klientem projednali skutečnosti týkající se SJM. Klient ví, že celou záležitostí se v současné době zabývá JUDr. [redacted] a je v jednání.

Plán pomáhající intervence - hlavní a dílčí cíle pomáhající intervence:

červen 2012 -

14.12.2012 Pomoc při práci s dokumenty

Popis průběhu realizace plánu pomáhající intervence a vyhodnocení realizace:

červen 2012 -

14.12.2012 V dopoledních hodinách mě navštívil pan [redacted] v mé kanceláři. Sdělila jsem mu, že 18. 12. 2012 jsem navštívila Azylový dům v Kroměříži a projednávala jsem se sociální pracovníci způsob a vedení účetnictví jeho finančních prostředků. Dále jsme projednali s klientem skutečnost, že v Azylovém domě může být ubytovaný rok, potom si musí hledat nové bydlení. Rekl mi, že o tomto ví a hledá si jiné vhodné ubytování. Dále jsem sdělila panu [redacted], že 19. 12. mě navštívila jeho bývalá manželka a předala mi velký a malý technický průkaz a doklad o zaplacení povinného ručení od automobilu, který je majetkem pana [redacted]. Žádala mě, abych mu sdělila, že je nutné automobil odhlásit z registru vozidel a tuto skutečnost oznámit na příslušné pojišťovně. Syn klienta je ochotný postarat se o likvidaci vozidla, pokud s tím bude majitel souhlasit. Panu [redacted] jsem příslušné doklady předala, vše jsem mu vysvětlila. Souhlasil s navrženým postupem. Telefonicky jsem informace sdělila jeho bývalé manželce.

Anotace

Jméno a příjmení autora: Kateřina Friedelová

Název fakulty a katedry: Filozofická fakulta, Katedra sociologie, andragogiky a kulturní antropologie

Název bakalářské práce: Sociální práce na úrovni obce II. stupně

Title in English: Social work at the level of municipality of the second degree

Vedoucí práce: Mgr. Jan Kalenda, Ph.D.

Počet stran: 53

Počet znaků: 82 988

Počet příloh vázaných v práci: 3

Počet stran příloh: 17

Počet použitých zdrojů: 25

Anotace:

V bakalářské práci se zabývám sociální prací na úrovni pověřeného obecního úřadu. Sleduji, jak zákon č. 366/2011 Sb., který nabyl účinnosti dne 1. 1. 2012, změnil některá ustanovení zákonů týkající se sociální práce, především zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi. Cílem bakalářské práce je zjistit, jak se změna projevila v praxi sociální práce na obci II. stupně ve složení klientely a v přímé sociální práci s klientem a zda byl v této oblasti naplněn důvodový záměr výše jmenovaného novelizačního zákona.

Klíčová slova: sociální práce, sociální pracovník, klient sociální práce, obec II. stupně, pomoc v hmotné nouzi, důvodový záměr zákona, Standardizovaný záznam sociálního pracovníka, metody přímé sociální práce

Annotation:

My Bachelor thesis deals with social work at the level of authorized municipal authority. I monitor, how Act no. 366/2011 Coll., that went into effect 1. 1. 2012, changed some law regulations relating to social work, primarily Act no. 111/2006 Coll. on Assistance in Material Need. The aim of the thesis is to determine, how the change is reflected in the practice of social work on municipality of the second degree in the composition of the clientele, and in the direct social work with a client, and whether causal intent (explanatory of the law) of above-mentioned Act, as amended, was accomplished in this area.

Key words: social work, social worker, client of social work, municipality of the second degree, assistance in material need, causal intent of the law /explanatory of the law, Standardized record of a social worker, methods of direct social work

.